

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
Zakład Studiów nad Bezpieczeństwem

NOWINY NAUKI O BEZPIECZEŃSTWIE

E-BIULETYN Nr 1(2)2021

PANDEMIA

POZNAŃ
luty 2021

NOWINY NAUKI O BEZPIECZEŃSTWIE

E-BIULETYN Nr 1(2) 2021

Spis treści

ARTYKUŁY

Prof. Maciej Walkowski | 5
Niepewna przyszłość, czyli
o perspektywach i kondycji
gospodarczej świata w dobie
[post]pandemicznej

Dr hab. Mikołaj Tomaszuk
Grażyna Chmielewska | 12
Doświadczenia gminnego
organu prowadzącego w trakcie
zdalnej nauki w okresie I fali
pandemii Covid-19

Agnieszka Jachnik | 19
Działalność Państwowej
Inspekcji Sanitarnej
w okresie pandemii
COVID-19. Doświadczenia
Powiatowej Stacji Sanitarno-
Epidemiologicznej w
Szamotułach

OPRACOWANIA I OPINIE

Aleksandra Konieczna
Mikołaj Sokolski | 23
Projekt aplikacji E-pies jako
przykład innowacji społeczno-
technicznej wspierającej pracę
kuratorów sądowych, schronisk
dla zwierząt oraz wychowawców
szkolnych

Patryk Goliński | 24
Bezpieczeństwo zdrowotne
w stanie zagrożenia
epidemicznego. Rozwiązania
prawno-organizacyjne i
logistyczne.
Próba oceny

Redaktor naczelny |
Dr hab. Mikołaj Tomaszuk

Sekretarz redakcji |
Dr Leonard Dajerling

Konsultacja naukowa |
Prof zw. dr hab. Jerzy Konieczny

Korekta |
Aleksandra Konieczna

Projekt okładki i skład |
Dr Leonard Dajerling

Zdjęcia |
www.freepik.com

Kontakt |
mikalaj.tomaszyk@amu.edu.pl
leonard.dajerling@gmail.com

Szanowni Państwo,

to już prawie rok od ogłoszenia przez WHO stanu pandemii wirusa SARS-CoV-2 na całym świecie. Do wielu ograniczeń w życiu społecznym zdążyliśmy się już przyzwyczaić. Wprowadzanie kolejnych wywołuje coraz częściej niezrozumienie, niechęć i bunt. Nie szukamy już odpowiedzi, czy w życiu społecznym wrócimy do zachowań sprzed pandemii, tylko zadajemy sobie pytanie, w jaki sposób pandemia zmieni świat, w którym przyjdzie nam żyć?

W drugim numerze biuletynu Zakładu Studiów nad Bezpieczeństwem Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM swoimi spostrzeżeniami, wynikami prowadzonych badań podzielił się z nami prof. dr hab. Maciej Walkowski, który od lat analizuje uwarunkowania międzynarodowych stosunków gospodarczych. W przygotowanym tekście prof. Walkowski napisał, iż „Pandemia zupełnie nieoczekiwanie dotknęła wszystkie podmioty gospodarki światowej, z gospodarkami narodowymi i korporacjami transnarodowymi na czele. Często porównywana jest do Czarnego Łabędzia (Black Swan), czyli zjawisk, de facto nieprzewidywalnych. Pojawienie się epidemii w Chinach, która na skutek globalizacji błyskawicznie rozprzestrzeniła się po wszystkich kontynentach, właśnie do tego typu zjawisk należy. Choćby z tego powodu tak trudno jest z bieżącej perspektywy z pełnym przekonaniem i pewnością dowodzić co stanie się ze światem pod względem społecznym, gospodarczym i finansowym w najbliższych latach”. Autor trafnie diagnozuje zmiany jakie dotyczą na skutek pandemii międzynarodowe stosunki polityczne i gospodarcze.

Z kolei mgr. Inż. Agnieszka Łukomska-Jachnik, pełniąca zadania Powiatowej Inspektor Sanitarnej w Szamotułach przygotowała tekst dotyczący doświadczeń tej inspekcji w walce ze skutkami epidemii i przeciwdziałania jej rozprzestrzenianiu się. Autorka przyznaje, że niedofinansowana przez lata Państwowa Inspekcja Sanitarna, mimo braku sił i środków i wielu innych ograniczeń, wywiązuje się z nałożonych obowiązków współpracując ze wszystkimi jednostkami samorządu terytorialnego i podmiotami sektora prywatnego.

Okres pandemii na całym świecie skutkuje zmianą formy prowadzenia działalności opiekuńczej w żłobkach i przedszkolach, opiekuńczo dydaktycznej w szkołach podstawowych oraz dydaktycznej w szkołach ponadpodstawowych i w szkolnictwie wyższym. Badania nad systemem zdalnej nauki pokazują, że mimo wielu zastrzeżeń co do formy zdalnego nauczania szkoły samorządowe oraz uczelnie wyższe, dobrze radzą sobie w realizacji tego zadania. O doświadczeniach organu prowadzącego dotyczących zdalnej nauki piszę na łamach tego numeru razem z Grażyną Chmielewską wieloletnią dyrektorką szkoły podstawowej a obecnie kierowniczą Wydziału Oświaty, Sportu i Kultury Urzędu Miejskiego w Świebodzinie.

Numer drugi e-biuletynu zawiera również dwa opracowania autorstwa studentów Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Patryk Goliński napisał tekst nt. doświadczeń gminy, na terenie której mieszka w organizacji życia mieszkańców w okresie pierwszej fali pandemii oraz o obowiązujących wówczas zasadach współpracy służb, inspekcji i straży. Z kolei Aleksandra Konieczna i Mikołaj Sokolski w swoim opracowaniu relacjonują prace grupy studentów, uczęszczających na zajęcia z przedmiotu „Innowacje społeczne w praktyce – platforma doświadczeń”. Ten innowacyjny projekt ma szansę na otrzymanie dofinansowania. Jego celem jest wsparcie działalności schronisk dla zwierząt, ale również pośrednio Inspekcji Weterynaryjnej w wykonywaniu jej zadań nadzoru nad placówkami opiekującymi się zwierzętami i prowadzącymi programy adopcyjne. Wsparcie schronisk dla zwierząt to nie tylko organizacja dostaw karmy dla zwierząt i innych potrzebnych produktów, ale również wolontariat dzieci i młodzieży, który przy okazji może wesprzeć rozwój ważnych kompetencji społecznych.

Przed nami realizacja krajowego programu szczepień. Jest to ogromne wyzwania logistyczne, które będzie angażowało nie tylko siły i środki krajowej służby zdrowia, ale również uwagę polityków. Czas na oceny i wnioski jeszcze nadejdzie. Dzisiaj musimy się skoncentrować na sprawnym przebiegu szczepień, gdyż wierząc w zapewnienia ekspertów, zaszczepienie znacznej części populacji pozwoli na ograniczenie rozwoju pandemii i na zapanowanie nad nią.

W październiku zapraszamy do Inowrocławia na kolejną edycję Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Forum Ratownictwa. W tym roku temat przewodni rozważań ekspertów i praktyków stanowi „Bezpieczeństwo osób starszych w przestrzeni miejskiej. Analiza doświadczeń, wnioski i rekomendacje z uwzględnieniem okresu pandemii SARS-CoV-2”. Informacje od organizatorów znajdują się na łamach naszego biuletynu.

Zachęcam do lektury, polemiki i nadsyłania własnych tekstów do kolejnych numerów Biuletynu „Nowiny Nauki o Bezpieczeństwie”.

/-/ Mikołaj Tomaszuk

Redaktor naczelny

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA BEZPIECZEŃSTWO OSÓB STARSZYCH W PRZESTRZENI MIEJSKIEJ.

**ANALIZA DOŚWIADCZEŃ, WNIOSKI I REKOMENDACJE Z
UWZGLĘDNIENIEM OKRESU PANDEMII SARS-COV-2**

XXV OGÓLNOPOLSKIE FORUM RATOWNICTWA

18-19 PAŹDZIERNIKA 2021

Teatr Miejski w Inowrocławiu

Plac Klasztorny 2, 88-110 Inowrocław

Rejestracja na konferencję: www.forumrat.inowroclaw.pl

Celem XXV Ogólnopolskiego Forum Ratownictwa w Inowrocławiu jest więc przeprowadzenie debaty na temat bezpieczeństwa osób starszych w przestrzeni miejskiej z uwzględnieniem doświadczeń podczas epidemii spowodowanej wystąpieniem i rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej COVID-19. Debata zostanie przeprowadzona z udziałem środowisk akademickich i samorządowych – praktyków, ekspertów, a także wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Podczas konferencji dokonana zostanie analiza doświadczeń instytucji, podmiotów zaangażowanych w działanie na rzecz osób starszych, a także przedstawienie wniosków, rekomendacji i dobrych praktyk m. in. w dziedzinach: przystosowania transportu publicznego do dysfunkcji i ograniczeń ruchowych osób starszych, dostępności do sieci usług socjalnych, społecznych i zdrowotnych, wykorzystania technologii cyfrowych w kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa, jego ochrony, bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także wsparcia społecznego, ratownictwa, opieki medycznej oraz pomocy psychologicznej w nagłych i nadzwyczajnych zagrożeniach. Obradom będzie towarzyszyć hasło Światowej Organizacji Zdrowia: Miasto przyjazne osobom starszym.

ORGANIZATORZY

Prezydent Miasta Inowrocławia

Zakład Studiów nad Bezpieczeństwem Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Zakład Polityki Społecznej i Ekonomicznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Katedra Medycyny Ratunkowej Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Katedra i Zakład Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Katedra i Klinika Neurochirurgii i Neurotraumatologii Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

Instytut Inżynierii Bezpieczeństwa i Jakości Politechniki Poznańskiej

Zakład Ratownictwa Medycznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

„Życ długo chcą wszyscy, ale nikt nie chce być stary”

Johann Nepomuk Nestroy

Niepewna przyszłość, czyli o perspektywach i kondycji gospodarczej świata w dobie [post]pandemicznej

Maciej Walkowski

Pandemia wirusa SARS- CoV-2 i będącej jej następstwem choroby układu oddechowego COVID 19 oznacza nie tylko poważny kryzys zdrowotny i humanitarny, ale także – szczególnie w dłuższej perspektywie – kryzys gospodarczy i finansowy, z groźbą pojawienia się długotrwałej recesji włącznie. Współczesna gospodarka światowa, za sprawą postępującej globalizacji, stanowi strukturę ściśle współzależnych gospodarek narodowych. Wpływ na jej rozwój, oprócz polityki gospodarczej poszczególnych państw, mają też regionalne organizacje o charakterze integracyjnym, wielkie globalne korporacje (MNE's) oraz instytucje o charakterze regulacyjnym i koordynacyjnym typu WTO, MFW, OECD i Bank Światowy. Pandemia zupełnie nieoczekiwanie dotknęła wszystkie podmioty gospodarki światowej, z gospodarkami narodowymi i korporacjami transnarodowymi na czele. Często porównywana jest do Czarnego Łabędzia (Black Swan), czyli zjawisk, de facto nieprzewidywalnych. Pojawienie się epidemii w Chinach, która na skutek globalizacji błyskawicznie rozprzestrzeniła się po wszystkich kontynentach, właśnie do tego typu zjawisk należy. Choćby z tego powodu tak trudno jest z bieżącą perspektywy z pełnym przekonaniem i pewnością dowodzić co stanie się ze światem pod względem społecznym, gospodarczym i finansowym w najbliższych latach. O pewną diagnozę, kreślącą scenariusz na przyszłość, się jednak pokuszę.

Po pierwsze bardzo dużo zależeć będzie od tego jak z kryzysem poradzą sobie największe gospodarki narodowe, mające największy wpływ na rozwój międzynarodowych stosunków gospodarczych i jednocześnie najbardziej dotknięte pandemią. Myślę tu oczywiście o Stanach Zjednoczonych, Chińskiej Republice Ludowej, Unii Europejskiej na czele z Niemcami i Francją, Wielkiej Brytanii, oraz rynkach wschodzących (emerging markets), takich jak Brazylia, Indie, Meksyk, Turcja i Indonezja. Na obszarze tych państw, dodając Japonię i Koreę Południową ogniskuje się ponad 60 proc. światowej produkcji i usług (PKB wg PPP) i ponad 70 proc. wg. nominalnego PKB. Jak powszechnie wiadomo, szczególnie niepokojąca sytuacja występuje w Stanach Zjednoczonych, co biorąc pod uwagę znaczenie gospodarki amerykańskiej pod kątem światowego handlu i inwestycji, zbyt dużym optymizmem nie napawa. Ponad 20 milionów osób bezrobotnych, kolejnych kilkadziesiąt milionów zaliczanych do tzw. biednych pracujących (working poor), systemowy kryzys służby zdrowia, masowe bankructwa i groźba deflacji to tylko wybrane symptomy obecnego kryzysu zachodzącego w epicentrum światowej gospodarki. Z politycznego punktu widzenia, zarządzania państwem w tak newralgicznych okolicznościach, na pewno nie ułatwia też głęboki konflikt społeczny na tle rasowym jaki ma tam miejsce. Z drugiej jednak strony pamiętać wypada, że Amerykanie to ludzie kultu pracy, przedsiębiorczy, zaradni i inno-

wacyjni, niemal z wrodzonym umiłowaniem do zasad wolnorynkowych. Społeczeństwu amerykańskiemu skutecznie – jak do tej pory – udawało się wychodzić z każdego kryzysu, z tym z roku 2008 włącznie. Pomoc im w wyjściu z bieżących problemów ekonomicznych może, liczony w bilionach USD i bezprecedensowy w historii kraju, pakiet antykryzysowy. Problem tkwi jednak w tym, że tak jak wirusa SARS-CoV-2 pod względem skali nie da się porównać z epidemią wirusów SARS, MERS czy Eboli, tak obecnemu kryzysowi nie powinno się porównywać do globalnego kryzysu finansowego z roku 2008 czy Wielkiego Kryzysu (Great Depression) z lat 1929-1933 minionego stulecia. Szukanie analogii obecnej sytuacji do czasów pandemii tzw. hiszpanki, najgroźniejszego jak do tej pory szczepu grypy na którego to w samych Stanach Zjednoczonych zmarło kilkaset tysięcy osób, też większego sensu nie ma. Owszem, wirus grypy hiszpańskiej podobnie jak koronawirus SARS-CoV-2 rozprzestrzenił się bardzo łatwo i szybko. Powodował jednak nieporównywalnie większą śmiertelność niż obecny wirus, atakował inne grupy wiekowe, powodując zgon w znacznie krótszym czasie. Grypa hiszpanka pojawiła się ponad sto lat temu, w zupełnie innych czasach, nieporównywalnych jeśli chodzi o wiedzę medyczną, możliwość opracowania szczepień i leków, a także wdrażanie środków zapobiegawczych i komunikowanie się. Sto lat temu nieporównywalny był też poziom współzależności rozwojowej świata, z wszystkimi jego pozytywnymi i negatywnymi konsekwencjami.

Pandemia, po raz pierwszy w historii, uderzyła gospodarkę światową dwutorowo. Po pierwsze poprzez negatywny szok podaży, spowodowany czasowym przerwaniem globalnego łańcucha dostaw (global supply chain). Skutkowało on ograniczoną produkcją, zwolnieniami lub wysyłaniem pracowników na tzw. postojowe. Po drugie poprzez drastyczny spadek wydatków konsumpcyjnych, który dotknął wiele branż, a szczególnie transportową, turystyczną, gastronomiczną, noclegową i eventową (HoReCa - Hotel, Restaurant, Catering/Cafe). Kryzys, branże te dotknął jako pierwsze. Wielce prawdopodobne jest też, że właśnie one jako ostatnie, o ile w ogóle, z niego wyjdą (first in-last out). Drugi z elementów niemal całkowitego lockdownu z wiosny br. nie przypadkiem więc najsilniej dotknął śródziemnomorskie gospodarki europejskie, takie jak Hiszpania, Grecja, Włochy i Portugalia, ponadto Chorwację, a z państw pozaeuropejskich: Turcję, Egipt i Indonezję. Są to bowiem gospodarki o największym udziale sektora HoReCa w tworzeniu PKB i miejsc pracy. Liderem w tej dziedzinie w Europie od lat pozostaje Chorwacja, wyprzedzając Hiszpanię. Drastyczny szok popytowy to szczególnie dolegliwość bieżącej sytuacji rozwojowej w świecie. Pamię-

tać bowiem wypada, że główną, ponad 50 proc. kategorią kosztów pandemii stanowią zmiany w zachowaniach behawioralnych ludności. Wynika to nie tylko z konieczności ograniczenia kontaktów międzyludzkich (social distance) i ograniczeń w przemieszczaniu się ludzi, ale też naturalnych w czasach niepewnej przyszłości obaw przed wydawaniem pieniędzy na potrzeby inne niż fizjologiczne. Do wydatków tego typu wczasów zagranicznych czy wyjść do dobrych restauracji na pewno zaliczyć nie można. Ów, zrozumiały do pewnego stopnia lęk, potęgowany jest niestety tzw. infodemią czyli zalewem często nieprawdziwych informacji towarzyszących pandemii, które często skutkują brakiem racjonalnych decyzji i zachowań konsumenckich. Pozostałe koszty pandemii stanowią szeroko rozumiane wydatki na profilaktykę i leczenie oraz reorganizację służby zdrowia (około 15 proc.) oraz stałe lub czasowe wyłączenia produkcji (lockdown) i zwolnienia im towarzyszące (około 30 proc.). O ile jednak z perspektywy kilku miesięcy doświadczeń z koronawirusem można stwierdzić, że w wielu regionach świata służba zdrowia stała się lepiej zorganizowana i bardziej profesjonalnie przygotowana na potencjalne kolejne fale zachorowań, a produkcja przemysłowa i sektor usług powoli odbijają od dna (pewna poprawa wskaźnika aktywności gospodarczej PMI- Purchasing Managers' Index), o tyle nadal udział konsumpcji wewnętrznej w tworzeniu dochodu narodowego, w wielu przypadkach, nadal pozostaje daleki od oczekiwań. W związku z tym pojawiają się opinie, że w obecnej sytuacji rozwojowej preferowana powinna być każda forma zakupów, nawet nieuzasadniona i niesprawiedliwiona rzeczywistymi potrzebami, mieszcząca się w dość pojemnym i często słusznie do tej pory krytykowanym pojęciu konsumpcjonizmu. Masowy powrót ludzi do galerii handlowych, przy wszystkich swych społeczno-kulturowych mankamentach, stanowiłby widoczny przejaw powrotu do stanu równowagi sprzed pandemii, swoisty symbol postępującego uzdrowienia gospodarczego (global economic recovery), nie wspominając o poprawie obrotów i zysków tysięcy przedsiębiorstw. Jak szybko to jednak nastąpi? W mej opinii, z wielu zresztą powodów, niezbyt szybko. Myśleć trzeba o tym raczej w perspektywie średnioterminowej, co oznacza tyle, że na powrót do (przed)pandemicznej normalności czekać będziemy co najmniej kilka kolejnych lat, przy czym rozmaite koszty bieżącego kryzysu odczuwalne będą znacznie dłużej. Według rozmaitych analiz gospodarka światowa skurczy się w 2020 roku o co najmniej 10 bln USD, co oznaczać będzie globalną recesję na poziomie zbliżoną do 5 proc. zagregowanego PKB (GDP). Głęboki kryzys, naznaczony rosnącym bezrobociem (w niektórych przypadkach na-

wet o kilkanaście procent), wzrostem prekarnych form zatrudnienia (umowy cywilno-prawne kosztem stałej umowy o pracę) oraz ogólnym spadkiem dochodów i jakości życia dotknie obywateli wszystkich państw w świecie, szczególnie zaliczanych do grupy „developed countries”, ale też wielu słabiej rozwiniętych z grupy „developing countries”. Znacząco pogłębi też dawno istniejące problemy na rynku pracy w Unii Europejskiej, które to jako kierownik Katedry Jean Monnet (JM Chair: „European Union – Economic Development, Young Europeans and Innovations in Crisis overcoming and Union’s Sustainability”) wraz z grupą doświadczonych naukowców z rodzimego wydziału, badałem w latach 2016- 2019. Najdłużej skutki bieżącego kryzysu mogą odczuwać te gospodarki, które przed pandemią cechował bardzo wysoki poziom długu publicznego w relacji do PKB (zbliżony lub powyżej 100 proc. PKB) i/lub w dużym stopniu uzależnione od kondycji sektora usługowego HoReCa. Wśród nich jest niestety wiele państw europejskich. Na początku 2020 roku zadłużenie całego świata wyniosło ponad 320 proc. globalnego PKB, a zadłużenie netto 900 największych korporacji w świecie, szczególnie amerykańskich i niemieckich, wrosło o 1 bln USD! Według wyliczeń „The Economist”, deficyt budżetowy gospodarek państw wysokorozwiniętych w 2020 roku wyniesie średnio 11 proc. PKB, a ich dług publiczny 122 proc. PKB (66 bln USD). Według symulacji Eurostatu zaprezentowanych nie tak dawno przez Komisję Europejską, w 2020 roku recesja w UE-27 osiągnie poziom 7,5 proc. PKB (7,75 proc. w strefie euro). Najmniejszy spadek zanotować ma Polska, a największy Grecja, Włochy, Francja i Hiszpania. Niewiele lepiej sytuacja wyglądać ma w Niemczech, największej gospodarce europejskiej, która wejdzie w najgłębszą recesję od czasu końca II wojny światowej. W najgorszym od dekad położeniu znajdzie się też gospodarka brytyjska. Według optymistycznych prognoz KE delikatne odbicie gospodarcze w UE nastąpi już za rok. Komisja zakłada oczywiście skuteczność narodowych pakietów antykryzysowych, wykorzystanie możliwości jakie daje kolejna wieloletnia perspektywa finansowa UE oraz jej hojny pakiet antykryzysowy. Przywódcy 27 państw członkowskich w lipcu br. zatwierdzili bowiem wieloletni budżet na lata 2021-2027 i Fundusz Odbudowy (w postaci bezzwrotnych grantów i tanich pożyczek), które mają w sumie wynieść imponujące 1,824 bln euro. W efekcie sprzężenia wymienionych czynników, przy wysokim poziomie odpowiedzialności i dyscypliny społecznej, minimalizującym ryzyko zachorowań (o co obecnie najtrudniej), pierwsze symptomy ożywienia gospodarczego w Unii Europejskiej pojawią się już w 2021 roku. W 2022 roku gospodarka euro-

pejska zanotuje wzrost o 6,25 proc., przynajmniej „na papierze” w całości odbijając straty. Niewątpliwie na korzyść UE przemawia fakt, że za sprawą stosowania efektów kreacji i przesunięcia handlu (trade creation and diversion effects), około 75 proc. handlu jej państw członkowskich odbywa się w ramach jednolitego rynku (intra- EC trade). W dużym stopniu niezależnie to zintegrowaną Europę od sytuacji na innych rynkach, z rynkiem amerykańskim na czele. Problem ten szczególnie jednak dotknie, opuszczającą jednolity rynek Wielką Brytanię. Prognozy KE są mimo wszystko dość optymistyczne, co nie oznacza, że wszyscy naukowcy i analitycy ów „umiarkowany entuzjazm” podzielają. W optymistycznym wariacie szybki powrót gospodarki światowej do stanu równowagi makroekonomicznej i wzrostu gospodarczego, po równie szybkim spadku, symbolizowałaby litera „V”. Wariant możliwy, ale raczej mało prawdopodobny, podobnie jak scenariusz oznaczony literą „I”, która oznaczałaby wieloletnią recesję, z groźbą pojawienia się zjawiska deflacji włącznie. Znacznie bardziej prawdopodobny wydaje się być scenariusz stopniowego wychodzenia z recesji zobrazowany za pośrednictwem litery „U” (ewentualnie jego rozwinięcia w postaci popularnego logotypu znanej światowej korporacji będącej własnością Philipa Knighta). Scenariusz pierwszy, oznaczony literą „V” jest jak wspomniano mało prawdopodobny. Aktualnie nie widać bowiem wszystkich społecznych ekonomicznych i finansowych skutków kryzysu, wciąż amortyzowanych przez działające pakiety/tarcze antykryzysowe. Jednak programy pomocowe tego typu nie są i nie mogą być utrzymywane stale. „Krajobraz po bitwie” z koronawirusem i jego różnymi skutkami społeczno – ekonomicznymi nie nastraja optymistycznie. Negatywne skutki pandemii, za sprawą wciąż działających pakietów ratunkowych zostały jedynie odłożone w czasie. Znaczny wzrost bezrobocia i spadek dochodów wydają się być nieuniknione, a powszechny dziś dodruk pieniądza wечно trwać nie będzie. W kolejnych latach, za tak drastyczny wzrost długu publicznego społeczeństwa będą musiały zapłacić. Dokona się to za pośrednictwem zamrożenia lub cięć rozmaitych wydatków publicznych, likwidacji ulg i podwyżek podatków. Stan finansów publicznych w wielu państwach jeszcze przez długie (post) pandemiczne lata do zrównoważonych należeć nie będzie, przez co aspiracje i możliwości rozwoju kolejnych pokoleń zostaną poważnie ograniczone. Tymczasem niepewna przyszłość może spowodować konieczność wygenerowania dodatkowych środków finansowych, tym razem idących na leczenie epidemii depresji, zjawiska na masową skalę już dziś obserwowanego w Wielkiej Brytanii. Trudno bowiem przewidywać, aby kondycja

psychiczna miliardów ludzi w świecie, tak osłabiona strachem przed wirusem i jego następstwami, samotnie, szybko i bez kosztów uległa poprawie. Nie wiemy ponadto jakie skutki przyniesie przewidywana przez epidemiologów jesienna fala infekcji grypowych oraz jakie restrykcje rządowe będą z nią związane. Nie wiemy też jak reagować będą na nie coraz bardziej zaniepokojeni swą pogarszającą się sytuacją materialną obywatele. Upust swym frustracjom, w postaci masowych protestów ulicznych zdążyli dać już Niemcy, Hiszpanie, Brazylijczycy, Serbowie i Amerykanie. Jedno jest jednak pewne: sytuacji pełnego wyłączenia gospodarki, całkowitego jej zamrożenia, nikt już nie jest w stanie sobie wyobrazić. Przyniósł on choćby tak katastrofalne gospodarczo skutki jak spadek liczby pasażerów na londyńskim Heathrow w kwietniu br. o 97 proc. w stosunku do analogicznego miesiąca rok wcześniej, analogicznie spadek wielkości eksportu Korei Południowej. o 46 proc., gospodarki meksykańskiej o 90 proc., ponad 20 proc. wskaźnik odwołań morskich przewozów kontenerowych (transpacific container sailing) i ponad 50 proc. spadek zamówień na flotę samochodową. Podobne przykłady można by mnożyć niemal w nieskończoność. Musimy więc nauczyć się życia z otaczającym nas wirusem i czekać na skuteczną i bezpieczną szczepionkę. Bez wątplenia bowiem, przynajmniej z psychologicznego punktu widzenia, już sama informacja o jej wynalezieniu, byłaby bardzo pozytywnym i oczekiwanym przez wszystkich impulsem do rozwoju. Skutkowałaby rekordowymi wzrostami kluczowych indeksów giełdowych. Miliardom ludzi dałaby zastrzyk optymizmu i perspektywę większej pewności jutra, czyli elementy których tak bardzo nam obecnie brakuje.

Aktualnie nad szczepionkami przeciwko SARS-CoV-2 na całym świecie pracuje sto kilkadziesiąt, zazwyczaj renomowanych, farmaceutycznych i biotechnologicznych zespołów badawczych. Część z nich, w celu wymiany wiedzy i doświadczeń, nawiązało współpracę badawczo-rozwojową w ramach CEPI (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations) i zapowiedziało wdrożenie rozwiązań nieopartych na zysku. Owa współpraca nie wyklucza przy tym swoistego wyścigu o prestiż, o który zabiegają wszyscy, a z wiadomych względów szczególnie władze Chińskiej Republiki Ludowej. Aktualnie zdecydowanymi liderami badań są amerykańskie koncerny Moderna Inc., Novovax Inc., Pfizer Inc. i brytyjsko-szwedzka AstraZeneca Plc, które znajdują się na trzecim etapie badań klinicznych oraz niemiecki CureVac Inc. Jeśli spełni się najbardziej optymistyczny scenariusz, który zakłada, że szczepionka przeciwko SARS-CoV-2 będzie bezpieczna i dostępna w ciągu kilku najbliższych miesięcy (pięciu

lub sześciu jak się prognozuje), to co najmniej dwa razy tyle (o ile nie dłużej), potrwa akcja masowych szczepień osób nią zainteresowanych. Nie wiadomo też ile czasu będzie potrzebne, aby osiągnąć poziom trwałej odporności zbiorowej społeczeństw. Czynniki ten dodatkowo potwierdza przypuszczenie, że początek powrotu do (przed)pandemicznej normalności, zwanej też czasem „nową normalnością”, nastąpi nie szybciej niż za 1,5 roku, a według WHO za około 2 lata.

Po drugie, szczególnie w dłuższej perspektywie, większy wpływ na poziom światowego rozwoju gospodarczego niż doraźne działania antykrzysowe, będzie miał kształt procesu globalizacji. Choć pojawiają się opinie, że świat szybko wróci do realizacji idei „business as usual” (z pewnymi korektami typu wzrost znaczenia e-commerce), to dominuje przekonanie o konieczności „przemysłienia globalizacji na nowo” czy wręcz dążenia do tzw. deglobalizacji. Spór o główny paradygmat rozwoju świata trwa już zresztą od wielu lat, co najmniej od kryzysowego roku 2008. Pandemia go jedynie wzmogła i wyostrzyła. Globalizacja w swym ekonomicznym wymiarze - w największym skrócie - oznacza skoordynowane działania służące likwidacji wszelkich barier i utrudnień mogących zniekształcać kierunki, charakter i strukturę światowego handlu. Proces ten cechuje bardzo silna współzależność rozwojowa oraz wdrażanie zasad wolnorynkowych, zapewniających swobodny przepływ towarów, usług, kapitału, technologii, pieniądza oraz ludzi (siły roboczej). Globalizacja to otwarcie się na konkurencję i wielopłaszczyznowa współpraca międzynarodowa. Proces ten na przestrzeni kilku ostatnich dekad przyczynił się do bezprecedensowego wzrostu specjalizacji i wydajności produkcji oraz poprawy ogólnego poziomu dobrobytu społecznego. Wydobyl ze skrajnej nędzy setki milionów ludzi żyjących na wszystkich kontynentach globu. Przyczynił się też jednak do bezprecedensowego rozwarstwienia dochodowego i majątkowego w skali narodowej, kontynentalnej i globalnej, oraz ogromnych nadużyć finansowych (m.in. procedury optymalizacji podatkowej dokonywanej w centrach usług finansowych typu offshore, zwanych potocznie rajami podatkowymi). Skutkiem eksploatacyjnego modelu rozwoju stał się dramatycznie pogarszający się stan ekosystemów, ze zjawiskiem globalnego ocieplenia i jego katastroficznymi skutkami na czele. Pandemia SARS-Cov-2 uwydatniła wiele słabości globalizacji, dobrze widocznych już w czasach (przed)pandemicznych. Ponadto przerwała łańcuchy dostaw, co szczególnie widoczne było w przemyśle farmaceutycznym, chemicznym, motoryzacyjnym, elektronicznym i odzieżowym. Państwa tzw. wąskiej Triady (USA, UE i Japonia) straciły z tego

powodu dziesiątki miliardów USD, a przerwy w dostawach z Chin - „największej fabryki świata” wzmogły dyskusje o konieczności powrotu do rozwiązań opartych na zasadach reshoringu i nearshoringu. Zgodnie z tak przyjętym założeniem część kapitału miałyby powrócić do kraju pochodzenia, tworząc tam zatrudnienie i dochód, a inwestycje bezpośrednie (FDI) lokowane miałyby być w regionach o wyższych kosztach produkcji niż Chiny, ale za to bardziej przewidywalnych i bliższych geograficznie. System produkcji bazujący na bieżących dostawach z fabryk chińskich („just in time”), przy niewielkich lub zerowych zapasach własnych, należał będzie do przeszłości. Na tej tzw. deśinizacji skorzystać mogą m.in. gospodarki z Europy Środkowej i Wschodniej i Bałkanów Zachodnich, w tym Polska. Ważniejsza bowiem od szybkiego wzrostu wydajności i zysków, stanie się stabilność i odporność gospodarki narodowej (resilience). W związku z tym, wzrośnie też zapewne nadzorczo-kontrolna i stymulująca rola państwa, nasilą się tendencje interwencjonistyczne i protekcyjnistyczne, propagandowo wzmocnione apelami o etnocentryzm konsumencki. Prawdą jest, że polityka tego typu, czego dowodzą rozmaite badania socjologiczne, wychodzi naprzeciw oczekiwaniom społecznym. O ile jednak rozrost regulacyjnych funkcji państwa, podobnie jak zaplanowany, czasowy i selektywny protekcyjnizm może mieć głęboki sens społeczno-ekonomiczny, o tyle przedłużanie tego stanu w nieskończoność oraz działania retorsyjne mu towarzyszące mogą przynieść więcej szkód niż pożytku. W efekcie „lek okaże się gorszy od choroby”. Owszem, wstrząs społeczny, ekonomiczny i finansowy jakiego jesteśmy obecnie świadkami powinien być impulsem do zredefiniowania procesów globalizacyjnych. Jednak odejście od neoliberalnego paradygmatu rozwoju wcale nie musi oznaczać końca globalizacji. Ważne, aby stała się ona bardziej transparentna, sprawiedliwa i uczciwa, oparta na solidarności, skutecznym globalnym zarządzaniu, intensywnej wielopoziomowej współpracy i co nie mniej ważne → ekonomii wartości. Wcale nie musi to oznaczać negacji zasad rynkowych, odrzucenia paradygmatu „win-win” i korzyści z handlu międzynarodowego jako takich. Brak działań idących w tym kierunku skutkować będzie wzrostem izolacjonizmu i unilateralizmu, szkodliwymi tendencjami quasi-autarkicznymi i wzajemnie wyniszczającymi wojnami handlowymi. W efekcie, w kolejnych dekadach nasili się problem głodu, ubóstwa i wykluczenia, wzrośnie presja migracyjna (na wzór „boat people” z regionu MENA do UE), w tym migracja klimatyczna. Pamiętać bowiem wypada, że czasowe zamrożenie gospodarki światowej skutkowało zmniejszeniem globalnej emisji CO₂ o zaledwie 17 proc., głównie za

sprawą ograniczenia transportu drogowego (dane „Nature Climate Change”). Katastrofy klimatyczne typu susze, pożary, powodzie, tajfuny czy cyklony, tylko w 2019 roku dotknęły ponad sto państw i połowę ludności globu. Kilkutygodniowy lockdown z wiosny br. niewiele w tej materii zmienił, a sam problem pozostał aktualny. Wpisy w mediach społecznościowych typu „kogo dziś obchodzą apele Greta Thunberg, skoro kolejne trumny z ciałami wyjeżdżają ze szpitali w Bergamo”, poza wątpliwą wartością polemiczną, niczego do dyskusji o przyszłości świata nie wnoszą. Jeszcze raz wypada więc powtórzyć: pandemia może stać katalizatorem niezbędnych zmian w świecie, ale skupienie się wyłącznie na powrocie na ścieżkę szybkiego wzrostu gospodarczego lepszym i sprawiedliwym go nie uczynią. Pogłębią się i tak ogromne nierówności, utrudni się dostęp do dobrej i powszechnej opieki zdrowotnej, na plan dalszy odsuwając liczne problemy ekologiczne. Zwiększy się liczba ludzi sfrustrowanych i zdesperowanych, pozostających bez pracy lub stałego zatrudnienia, z brakiem dostępu do dobrej edukacji i osiągnięć współczesnej medycyny. Nasili się migracja ekonomiczna i klimatyczna.

Pesymistycznym wizjom tego typu, skuteczniej niż do tej pory, przeciwdziałać powinna koalicja wysokorozwiniętych, wolnorynkowych państw demokracji liberalnej, ze Stanami Zjednoczonymi i Unią Europejską w rolach głównych. Tymczasem mamy obecnie do czynienia z ewidentnym osłabieniem globalnego przywództwa Stanów Zjednoczonych w świecie, słabnącą pozycją, niespójnej wewnętrznie Unii Europejskiej oraz rosnącą rolę i znaczeniem politycznym, gospodarczym, technologicznym i wojskowym Chińskiej Republiki Ludowej. W związku z tym, w mej opinii absolutnie fundamentalne znaczenie dla kształtu nowego porządku ekonomicznego w świecie będą miały listopadowe wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych. Kandydat Demokratów Joe Biden wielokrotnie zapowiadał bowiem odbudowanie zaufania do amerykańskiego przywództwa w świecie i tradycyjnych sojuszy w ramach koalicji państw demokratycznych. W owej koalicji wspólnych interesów i wartości oprócz państw członkowskich Unii Europejskiej znaleźć miałyby się m.in. Kanada, Australia, Japonia i Korea Południowa. Pod pewnymi warunkami także Indie, choć „największa demokracja świata” coraz bardziej ewoluuje w kierunku „miękkiego autorytaryzmu”. Brak Chińskiej Republiki Ludowej w tym gronie wydaje się być bardziej niż symptomatyczny i dużo mówi o kierunkach polityki zagranicznej rywala Donalda Trumpa. Joe Biden za priorytet swej prezydentury uznaje uczciwy handel (fair trade) i przeciwdziałanie tendencjom protekcyjnistycznym, przejrzystość światowego systemu finansowego, z

likwidacją rajów podatkowych włącznie, zmniejszenie nierówności społecznych, dekarbonizację gospodarki, innowacyjną gospodarkę typu 4.0, powiązaną z zachowaniem wysokiego poziomu suwerenności technologicznej. Przynajmniej „na papierze”, w większości są to postulaty od lat zgłaszane przez Komisję Europejską. Wnioski z tego nasuwają się więc same: wzmocniona współpraca transatlantycka Europy ze Stanami Zjednoczonymi na nowo powinna stać się fundamentem rozwoju świata, w trudnych i niepewnych (post)pandemicznych czasach. Potencjalna prezydentura Joe Bidena daje nie tyle gwarancję, co dużą szansą na reaktywację tego sojuszu. Nadal prawdopodobna reelekcja Donalda Trumpa na pewno wizji tej nie przybliży.

Po trzecie wreszcie, istnieje przynajmniej jeszcze jeden istotny element decydujący o cechach światowego porządku gospodarczego w bliskiej nam przyszłości. Są nim przyszłe relacje amerykańsko-chińskie, europejsko-chińskie i amerykańsko – europejskie, w ramach nowych geostrategicznych uwarunkowań stosunków międzynarodowych. Co najmniej od kilkunastu miesięcy widoczny jest wyraźny wzrost napięcia na linii Waszyngton- Pekin. Nie najlepsze są też relacje na linii Waszyngton- Bruksela. Mnożące się pytania o odpowiedzialność Państwa Środka za pandemię i idące w setki miliardów dolarów żądania odszkodowań płyną z różnych państw świata, a najszerzym strumieniem ze Stanów Zjednoczonych i Australii. Badacze z University of Southampton, jednej z najbardziej renomowanych uczelni wyższych w świecie, wyliczyli, że gdyby władze chińskie nie ukrywały epidemii i przynajmniej trzy tygodnie wcześniej poinformowały społeczność międzynarodową o pojawieniu się wirusa w stolicy prowincji Hubei, geograficzne rozprzestrzenianie się patogenu byłoby znacznie mniejsze, a liczba przypadków infekcji – pod pewnymi warunkami- spadłaby nawet o... 95 proc! Chiny, pomimo poważnych poszlak, nie chcą jednak brać odpowiedzialności za pojawienie się koronawirusa i swą spóźnioną reakcją z nim związaną. Przeciwnie – kreują się na globalnego lidera w walce z pandemią, de facto przejmując kontrolę finansową nad WHO. Widzą się przy tym w roli orędownika globalizacji nowego typu (proponent of globalization). Krytyka poczynań chińskich, przeplata się przy tym z wyrazami podziwu dla tego kraju. Dotyczą one jednak nie tyle sposobów, co efektów działań służących walce z epidemią i jej skutkami. Dodatkowo, przynajmniej u części opinii publicznej i decydentów politycznych, trwałą fascynację budzi model „autorytarnego kapitalizmu państwowego” i „dyktatury deliberatywnej” praktykowany w Państwie Środka. Zauroczenie to wzmocnione jest doniesieniami o sukcesach władz

chińskich w zarządzaniu patriarchalnym społeczeństwem na „froncie walki z epidemią” za pomocą Systemu Zaufania Społecznego (Social Credit System) i szybkim powrotem gospodarki na ścieżkę szybkiego wzrostu gospodarczego. Właśnie temu problemowi badawczemu poświęciłem swą ostatnią książkę, zatytułowaną Chińska strategia rozwoju społeczno-ekonomicznego. Implikacje dla Unii Europejskiej [UAM, Poznań 2018]. Bez wątplenia władze chińskie podejmą rozmaite starania, także metodami soft power i sharp power, aby wykorzystały obecny kryzys w celu odbudowy i wzmocnienia osłabionej pandemią geostrategicznej pozycji kraju w świecie. Najlepszym przejawem tych zamierzeń będą dalsze intensywne zachęty do uczestnictwa w geostrategicznej koncepcji „Pasa i Drogi” (Belt & Road Initiative), oraz promocja ultranowoczesnej sieci szybkiego Internetu mobilnego 5G (głównie za sprawą inwestycji koncernu Huawei- chińskiego lidera z branży ICT). Powszechnie wiadomo, że administracja Donalda Trumpa traktuje Chiny i ich model rozwoju jako największe zagrożenie dla świata. Joe Biden, co prawda zmienił retorykę, ale sens jego wypowiedzi w niewielkim stopniu w omawianej kwestii odbiega od przemów i tweetów obecnego amerykańskiego Prezydenta. Nie ulega więc wątpliwości, że przyszłe stosunki amerykańsko - europejskie w największym stopniu zależą od kształtu relacji Unii Europejskiej z Chińską Republiką Ludową i to tym bardziej że UE ewidentnie brakuje w tej kwestii spójności, solidarności i strategicznego podejścia. W mej opinii, dla Unii Europejskiej jako ważnego podmiotu stosunków międzynarodowych i nie mniej ważnej organizacji o charakterze integracyjnym w świecie, nieuchronnie nadchodzi czas prawdziwej próby. UE na nowo stanie przed dylematem wyboru strategicznego partnera i sojusznika w świecie. Wybór pomiędzy Pax Americana nowej ery a Pax Sinica, może stać się nagłą, szczególnie wobec obiektywnej niemożności pogodzenia interesów trzech największych potęg gospodarczych w świecie. Co więc z perspektywy zintegrowanej Europy należy w takiej sytuacji uczynić? Wydaje się, że zarówno instytucje wspólnotowe, jak i rządy państw członkowskich UE muszą skuteczniej niż do tej pory promować swe tradycyjne europejskie wartości. Myślę tu o wyraźnym przesłaniu podnoszącym wagę takich elementów jak wolność, pokój, demokracja, praworządność, prawa człowieka, dobrobyt, trwałe i zrównoważony rozwój, sprawiedliwy i etyczny handel (fair trade) oraz biznes odpowiedzialny społecznie (Corporate Social Responsibility). Nowe podejście UE do polityki handlowej i inwestycyjnej z 2015 roku (new approach) stanowi godzien powielania przykład wykorzystania umów i preferencyjnych programów do promocji wartości

stanowiących o istocie „europejskiego modelu rozwoju”. Takich wspólnych inicjatyw potrzeba jednak znacznie więcej. Unia Europejska powinna stać na straży swych wartości w relacjach z wszystkimi państwami w świecie. Na ich fundamencie powinna dążyć do obustronnie korzystnej współpracy (win-win), ale nie za cenę doraźnych ustępstw i koniunkturalnych rezygnacji, jak już niejednokrotnie w jej historii niestety się zdarzało. Aktualnie szczególnie dotyczy to relacji z Chinami. W państwie tym wciąż bowiem stosuje się wiele nieprzejrzystych praktyk w handlu międzynarodowym, i to pomimo prawie dwudziestu lat doświadczeń związanych z członkostwem w WTO. Dodatkowo intensywnie wdraża w nim regulacje Social Credit System, które przynajmniej w państwach zaliczanych do okcydentalnego kręgu kulturowego mogą budzić wiele kontrowersji i zastrzeżeń. Unia Europejska musi też większym niż dotychczas stopniu chronić swą suwerenność gospodarczą, w tym także - na wzór Stanów Zjednoczonych - swą suwerenność technologiczną. Wymuszać powinna warunkowość współpracy, czyli pełną wzajemność, równoprawność i transparentność. W interesie Unii Europejskiej bez wątplenia leży posiadanie jak najlepszych relacji politycznych i gospodarczych z Chińską Republiką Ludową. Z wielu względów wydaje się to być oczywiste i nie powinno budzić większych kontrowersji. Do wielu chińskich dokonań, zainicjowanych ponad cztery dekady temu „polityką reform i otwarcia” Deng Xiaopinga, wypada odnosić się z dużym szacunkiem i podziwem. Niekoniecznie musi to jednak oznaczać akceptację dla prób powielania w Europie rozwiązań chińskiego modelu społecznego, uznania chińskiej polityki gospodarczej (Xinomics) za najlepszy wzorzec do naśladowania i traktowania geostrategicznych stosunków z Państwem Środka za najważniejsze na tle pozostałych.

Wymienione zagadnienia, stanowią na pewno nie jedyne, lecz w mej opinii kluczowe elementy w próbie znalezienia odpowiedzi na pytanie jak będzie wyglądała Unia Europejska i świat pod względem społecznym, gospodarczym i finansowym w kolejnych (post) pandemicznych dekadach i jak szybko uda się wrócić ludzkości do „nowej normalności”? Wpisują się one w priorytetowe cele prestiżowego grantu unijnego EU EX/ACT Jean Monnet Center of Excellence project: EU External Actions in the contested global order – (in)coherence, (dis)continuity, resilience, realizowanego na UAM pod kierunkiem prof. Tadeusza Wallasa. Od dwóch lat z powodzeniem realizuje go grupa cenionych badaczy z Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, a szczegółowe informacje na ten temat znaleźć można na stronie: <http://coe.amu.edu.pl/>

O AUTORZE

Prof. zw. dr hab. Maciej Walkowski

[maciej.walkowski@amu.edu.pl]

Specjalizuje się w zagadnieniach dotyczących międzynarodowych stosunków gospodarczych oraz integracji europejskiej, szczególnie w badaniach dotyczących: procesów globalizacji i regionalizacji ekonomicznej w świecie, problemów globalnych, bezpieczeństwa ekonomicznego i finansowego w świecie, korporacji transnarodowych, rozwoju gospodarek z regionu Azji Południowej i Wschodniej a także społeczno-gospodarczego rozwoju Unii Europejskiej, integracji monetarnej w Europie, Wspólnej Polityki Rolnej UE oraz polityki społecznej i gospodarczej w Polsce. Przez wiele lat pracownik Zakładu Gospodarki Międzynarodowej WNPiD UAM. Od 2015 roku pełni funkcję kierownika Zakładu Polityki Społecznej i Gospodarczej Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu. Od września 2016 roku sprawuje funkcję Prodziekana ds. Nauki na ww. Wydziale. Postanowieniem z dnia 28 lutego 2020 roku Prezydent RP nadał mu tytuł profesora nauk społecznych.

Doświadczenia gminnego organu prowadzącego w trakcie zdalnej nauki w okresie I fali pandemii Covid-19

Mikołaj Tomaszuk, Grażyna Chmielewska

Niewątpliwie dużym wyzwaniem organizacyjnym dla organów prowadzących i nadzorujących gminne placówki opiekuńczo-wychowawcze i oświatowe było ogłoszenie przez Rząd RP decyzji o zawieszeniu działalności opiekuńczej w szkołach i przedszkolach oraz o zmianie sposobu prowadzenia działalności dydaktycznej. Decyzja ta wiązała się z wprowadzeniem stanu epidemii SARS-Cov-2 na terenie całego kraju pod koniec I kwartału 2020 roku. Wytyczne Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie zasad prowadzenia działalności dydaktycznej w warunkach przymusu społecznego dystansu i ograniczonej mobilności wprowadzały dotąd nieznanne, i tym samym wywołujące różne, skrajne emocje wśród kadry dyrektorskiej i w samym gronie pedagogicznym. Sukcesywnie zmieniane ministerialne zasady pracy zdalnej dotyczyły nie tylko źródeł wiedzy i form jej przekazywania i opanowania przez uczniów, ale również procesu nauczania, nadzoru nad postępami w nauce i kształceniu nowych umiejętności. Zasady te dotyczyły również zdalnej oceny postępów w wiedzy ucznia, klasyfikacji i promocji oraz składania egzaminów przedmiotowych przez uczniów ostatnich klas szkół podstawowych. Zadaniem organu prowadzącego było niełatwe. Jego rola mogła zostać sprowadzona do płacenia i rozliczania wynagrodzeń kadry pedagogicznej i administracyjnej, do udzielającego wsparcia finansowego prze-

znaczanego na zakup brakującego sprzętu komputerowego dla nauczycieli i uczniów, lub też do podjęcia się próby integratora działań w skali całej jednostki samorządu terytorialnego wskazującego we współpracy z dyrektorami placówek formy realizacji podstawy programowej każdego z przedmiotów. Doświadczenia niestacjonarnej dydaktyki zebrane w ciągu pierwszego etapu, pierwszej fali pandemii SARS-Cov-2 miały pozwolić na zastąpienie asynchronicznych działań synchronizacją zajęć zgodnie z planem lekcji oraz koordynacją sił i środków w skali szkoły i gminy. Niniejsze opracowanie nawiązuje do doświadczeń autorów wykonujących w omawianym okresie obowiązki organu prowadzącego Gminy Świebodzin.

Wyznaczenie priorytetów w okresie zdalnej nauki

Organ prowadzący przedszkola i szkoły wspólnoty samorządowej gminy Świebodzin podjął działania mające na celu wyznaczenie akceptowanych przez grono dyrektorów przedszkoli i szkół priorytetów pracy zdalnej. Działania koordynujące działalność wszystkich placówek oświatowych zostały jednak podjęte jeszcze w okresie przed zawieszeniem pracy opiekuńczej placówek oświatowych. Polegały one m. in. na zakupie dystrybutorów płynów dezynfekcyjnych, środków do dezynfekcji, wyposażeniu placówek w instrukcje prawidłowego sposobu mycia dłoni, przeprowadzeniu we wszystkich oddziałach

Doświadczenia gminnego organu prowadzącego w okresie zdalnej nauki w okresie I fali pandemii Covid-19

szkolnych i przedszkolnych pogadarek i lekcji na temat zbliżającej się pandemii i zasad ochrony osobistej, możliwych do podjęcia przez każdego z uczniów i jego opiekunów. Z chwilą ogłoszenia decyzji Rządu RP ws. zasad kwarantanny narodowej priorytety wspólnych działań w gminie Świebodzin koncentrowały się m. in. wokół:

- sprawnego wdrożenia narzędzi pracy zdalnej w i etapie pandemii obejmujących jak największy odsetek dzieci objętych obowiązkiem szkolnym
- sprawnego wdrożenia narzędzi pracy zdalnej w trybie komunikacji w czasie rzeczywistym i synchronizacji zajęć zgodnie z nowym planem zajęć
- standaryzacji sposobów pracy zdalnej w szkołach i przedszkolach i odejścia od asynchronicznych metod
- przygotowania do egzaminów uczniów klas 8 oraz realizacji podstawy programowej klas „0”
- objęcia wsparciem organizacyjnym nauczycieli szkół i przedszkoli
- objęcia wsparciem pedagogicznym i psychologicznym uczniów szkół, w tym szkolenia dla nauczycieli z metod pracy zdalnej
- realizacji wszystkich godzin dydaktycznych tzw. godzin arkuszowych
- zachowania ciągłości pracy dydaktycznej z uczniami z indywidualnym tokiem nauczania (na podstawie orzeczenia z powiatowej poradni psychologiczno-pedagogicznej)
- włączenia do współpracy rodziców uczniów
- zachowania terminów rekrutacji do przedszkoli i szkół.

Wśród działań nieodnoszących się bezpośrednio do zadań dydaktycznych przyjęto inne priorytety. Zaliczyć do nich można m. in.:

- zorganizowanie zdalnych stałych, telefonicznych dyżurów psychologicznych i pedagogicznych dla uczniów i ich rodziców
- zorganizowanie form spędzania czasu wolnego uczniów przez gminne jednostki kulturalno-oświatowe
- pozyskanie środków na zakup sprzętu dla nauczycieli i uczniów wspomagającego pracę zdalną
- zachowanie dotychczasowych zasad wynagradzania nauczycieli bez zbędnych potrąceń przy realizacji arkuszowego obciążenia godzin dydaktycznych
- przygotowania placówek oświatowych do wznowienia pracy opiekuńczej i dydaktycznej w formie stacjonarnej

- przyspieszenia rocznego planu remontów i inwestycji w przedszkolach i w szkołach
- zachowanie rytmu pracy szkoły.

Niezbędnym elementem wpierającym aktywną politykę oświatową w warunkach edukacji niestacjonarnej w gminie Świebodzin było przygotowanie i wdrożenie regularnych kanałów komunikacji organu prowadzącego i dyrektorów placówek oświatowych i kulturalno-oświatowych oraz muzealnych. W toku dyskusji dotyczących spraw bieżących zwracano uwagę na jakość realizacji podstawy programowej w nowych warunkach (braki w przygotowaniu metodycznym, nowa rola nauczycieli) oraz wyjście na przeciw zaspokojeniu potrzeb autentycznych więzi, problemów samotności, wyalienowania, przemocy fizycznej czy też psychologicznej i innych form patologizacji więzi rodzinnych, które w okresie odosobnienia z grup rówieśniczych mogły ulec intensyfikacji.

Drugim narzędziem pozwalającym na bieżący monitoring organizacji pracy zdalnej w szkołach było przeprowadzenie po pierwszym okresie ankiety ewaluacyjnej adresowanej do rodziców uczniów.

Systemowe rozwiązania organu prowadzącego w I fazie I fali pandemii do 15.03 – 31.04.2020 roku

Wprowadzenie wspólnych zasad organizacji nauczania w trybie zdalnym było świadomym zabiegiem organu prowadzącego, który miał zapobiec sytuacji w której nauczyciele różnych przedmiotów, chcąc utrzymać kontakt z uczniem, korzystają z różnych platform komunikacji elektronicznej, takiej działalności nie podejmują bądź też ograniczają się do incydentalnego kontaktu wskazując zakres stron w podręczniku do przepracowania samodzielnego przez uczniów. Zabieg ten miał również ułatwić rodzicom orientację w zleconych zadaniach i wspomóc ich kontrolę nad nauką dziecka. Organowi prowadzącemu zależało na tym, by wprowadzając synchroniczność metod i środków pomóc nauczycielom w rozpoznaniu ich nowej roli.

Odejścia od roli osoby prowadzącej zajęcia i egzekwującej zadany materiał na rzecz przemyślanego i zaawansowanego procesu edukacyjnego. Z badań własnych organu prowadzącego wynikało bowiem, że nauczyciele najczęściej korzystali z różnych kanałów komunikacji, w różnych godzinach (nawet popołudniowych). Ponadto część rodziców oczekiwała od nauczycieli całodziennej możliwości kontaktowania się, co z przyczyn oczywistych nie było możliwe i wprowadzało dezorganizację w pracy nauczyciela, który słusznie odnosił wrażenie, że jest cały dzień w pracy i poświęca jej więcej czasu niż w warunkach stacjonarnej nauki. Wśród najpopularniejszych plat-

form były m. in. e-podreczniki, whats-up, facebook, skype, google classroom, dziennik elektroniczny. Z kolei uzupełnieniem treści dydaktycznych były materiały umieszczone w serwisie Youtube, e-podreczniki. Spore grono dydaktyków korzystało z korespondencji elektronicznej. Brak usystematyzowania tych relacji powodował wrażenie chaosu, braku koordynacji. Warto przypomnieć, że jeden z serwisów elektronicznych obsługujących m. in. dziennik elektroniczny oferowany przez firmę Librus w pierwszych dniach zdalnej nauki ulegał awariom, zaś w gminie nie wszystkie szkoły korzystały z usług tej firmy lub też nie korzystały z narzędzi pracy zdalnej.

Organ prowadzący zdecydował się również na opracowanie w pierwszej fazie I fali pandemii tzw. fiszki tematycznej, w której nauczyciele w uporządkowany sposób mogli opracowywać treści dydaktyczne przekazywane uczniom. Fiszki te były publikowane raz w tygodniu na stronach internetowych szkół oraz na alternatywnej platformie – dysku zewnętrznym, do którego link został umieszczony na stronie internetowej gminy. Dzięki tym działaniom niezwłocznie nawiązano kontakt z uczniami, zachowano ciągłość procesu dydaktycznego, uniknięto konsekwencji awarii informatycznych platformy Librus, ujednolicono metodę przekazywania treści co miało być poręczne dla rodziców i opiekunów dzieci, którzy niejednokrotnie przejęli na siebie obowiązki nauczyciela. Ponadto „fiszki lekcyjne” mogły zostać wydrukowane i przekazane tym uczniom, którzy nie ze swojej winy byli trwale lub czasowo wykluczeni cyfrowo.

Wprowadzenie fiszek lekcyjnych w I fazie pandemii nie pozwoliło jednak na uniknięcie przekonania rodziców, o tym że nauczyciele ograniczają swoją rolę do zadawania i egzekwowania wiedzy (metoda podawcza), a uczniowie nie mają wypracowanego nawyku samodzielnego uczenia się i są w tej trudnej sytuacji pozostawieni sami sobie. W skali kraju metoda podawcza w pierwszej fazie I fali pandemii była dominującą formą prowadzenia edukacji zdalnej. Jak wynika z badań zespołu badaczek pod kierunkiem M. Plebańskiej 46% badanych nauczycieli wskazało tę formę przekazywania wiedzy jako własną. Organ prowadzący mając świadomość niedoskonałości tej metody i jej niskich walorów mobilizujących uczniów do samodzielnego uczenia się zyskał coś w tamtym okresie bardzo cennego – czas. Czas ten był wykorzystany przez organ prowadzący, dyrektorów szkół i nauczycieli informatyki do przygotowania narzędzia umożliwiającego komunikację i nauczanie w czasie rzeczywistym oraz na zakup niezbędnego sprzętu. Celem było zsynchronizowanie zajęć w każdej szkole zgodnie z na nowo opracowanym planem zajęć i podziałem treści dydaktycznych przez

dyrektorów szkół. Zauważyć należy, że część grona pedagogicznego była niechętna takim rozwiązaniom, stąd zasadniczą rolę w ich przekonaniu do tej, nowej formy pracy odegrali dyrektorzy szkół. Deklarowana niechęć do nowej formy dydaktyki prawdopodobnie wiązała się z tym, że znaczną część kadry pedagogicznej gminy Świebodzin stanowią osoby z długoletnim doświadczeniem pedagogicznym, nieprzeszkolone do nowych form nauki i tym samym niechętnie wdrażającym nowościom. Nauczyciele w korespondencji z organem prowadzącym wskazywali, iż możliwym powodem ich niechęci we wdrożeniu lekcji on-line może być brak przygotowania technicznego, brak przygotowania metodycznego w przeniesieniu zajęć tradycyjnych do cyfrowej rzeczywistości i niskie umiejętności posługiwania się narzędziami cyfrowymi w edukacji.

Poniższa tabela powstała na prośbę organu prowadzącego i zawiera wykaz opracowanych przez nauczycieli fiszek lekcyjnych.

Tabela nr 1. Wykaz liczby „Fiszek lekcyjnych” opracowanych przez nauczycieli Gminy Świebodzin

	SP1	SP2	SP3	SP6	SP7	SUMA
biblioteka. i edukacja specjalna		219		129		348
oddz. przed.				77		77
kl.1	175	87	47	239	169	717
kl.2	189	126	39	185	263	802
kl.3	73	185	38	149	178	623
kl.4		376		386	186	948
kl.5	711		179	1229	677	3798
kl.6		970	136	1479	1111	3696
kl.7	231	782	236	688	715	2652
kl.8	1381		258			1639
Razem	2760		933	4561	3299	15300

Źródło: Opracowanie własne na zlecenie Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu UM w Świebodzinie. Stan na 19.VI.2020

Z kolei tabela nr 2 zawiera wykaz przygotowanych zadań, materiałów dydaktycznych, aktywizujących, odpowiednich dla edukacji wczesnoszkolnej, opracowanych przez nauczycielki przedszkoli. Celem organu prowadzącego w tym przypadku było m. in. wsparcie rodziców w organizacji czasu wolnego przedszkolaków, zaangażowanie nauczycieli w nawiązywanie relacji z dziećmi w trybie zdalnym, a także wskazanie podstawy uzasadniającej naliczanie wynagrodzenia bez zbędnych potrąceń.

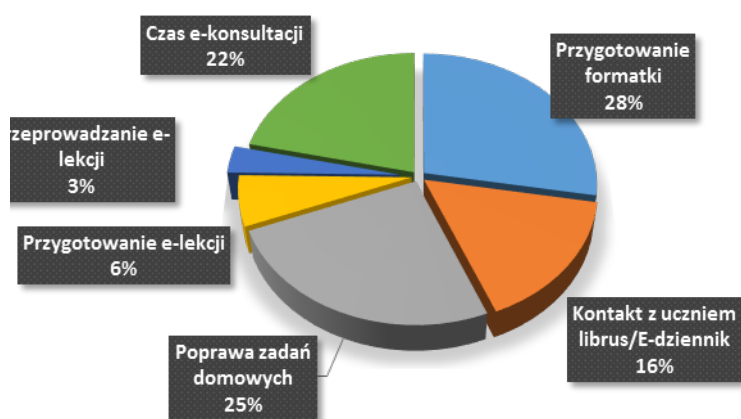
Tabela nr 2. Wykaz liczby „Fiszek przedszkolnych” opracowanych przez nauczycieli wychowania przedszkolnego Gminy Świebodzin

Zestawienie ilościowe materiałów do zdalnej nauki w publicznych przedszkolach w okresie zagrożenia w związku z COVID - 19 w okresie od 27.03.2020 do 19.06.2020r.		
miesiąc	liczba formatek	uwagi
marzec	8	od 26.03.2020r.
kwiecień	118	--
maj	150	od 18.05.2020r. uruchomienie przedszkoli
czerwiec	77	--
razem	353	--

Źródło: Opracowanie własne na zlecenie Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu UM w Świebodzinie. Stan na 19.VI.2020

W badaniu ankietowym przeprowadzonym przez organ prowadzący wśród nauczycieli Gminy Świebodzin, zadano pytanie dotyczące deklarowanej liczby godzin poświęconej na zorganizowanie czasu pracy w warunkach niestacjonarnej nauki. Poniższy wykres ilustruje uzyskane odpowiedzi.

Wykres nr 1. Szacowana tygodniowa liczba godzin poświęcona przez nauczycieli szkół podstawowych Gmin Świebodzin w warunkach pracy zdalnej.

Źródło: Opracowanie własne na zlecenie Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu UM w Świebodzinie. Stan na 19.VI.2020

Powyższe zestawienia było jednym z podstawowych sposobów ewaluacji nauczania zdalnego przez organ prowadzący oraz służyły wskazaniu podstawy do podjętej decyzji o utrzymaniu wypłat nauczycielskich na dotychczasowym poziomie. Stąd nauczyciele w Gminie Świebodzin, pomimo niejasnych i nieprecyzyjnych komunikatów ówczesnego kierownic

stwa Ministerstwa Edukacji Narodowej i wytycznych dla organów prowadzących (dysponent środków publicznych) w tym zakresie, mogli liczyć na wypłatę wynagrodzenia zasadniczego, z wysługą lat i dodatkami funkcyjnymi wraz z nadgodzinami wynikającymi z arkusza organizacyjnego i ramowego planu nauczania. Gminy, które w pierwszym okresie zdalnej nauki podjęły decyzję o potrąceniu np. dodatków funkcyjnych czy też nadgodzin (arkuszowych) musiały w kolejnych miesiącach wypłacać wyrównania wynagrodzeń.

Nauczyciele przedmiotów artystycznych, sportowych i religii nierealizujący treści programowych w wymiarze czasu przewidzianym w warunkach nauki stacjonarnej byli obciążeni przez dyrektorów szkół innymi zadaniami wraz z animowaniem życia szkoły za pośrednictwem portali społecznościowych np. poprzez nagrywanie filmów instruktażowych, opracowywanie lekcji bibliotecznych, konkursów plastycznych i in. Łącznie średnia liczba godzin pracy nauczyciela w tygodniu w warunkach pracy zdalnej wg. deklaracji nauczycieli wyniosła 36 godzin z czego na sprawdzanie i poprawę zadań - 9 godzin, przygotowanie do zajęć w tym fiszki lekcyjnej - 9 godzin i przeznaczona na kontakt z uczniem - 5 godzin. Ten nakład pracy pozwoli na objęcie nauką zdalną 2644 uczniów co stanowiło ponad 99% ogólnej liczby uczniów szkół podstawowych Gminy Świebodzin. Warto zaznaczyć, że dane te dotyczą okresu od połowy marca do końca kwietnia 2020 roku.

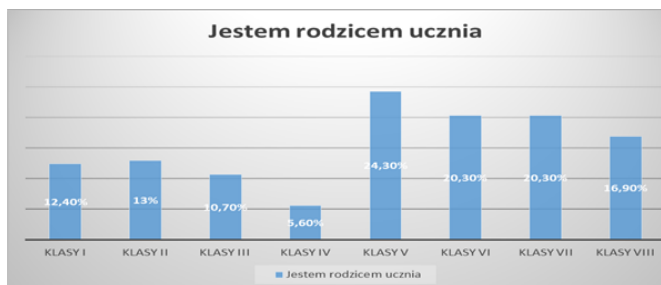
Ankietyzacja rodziców

Jednym z podstawowych kryteriów pomiaru skuteczności podjętych działań jest bieżąca ewaluacja i monitoring. Jest to podstawowy element prakseologii w samorządzie zgodny z założeniami koncepcji Edwarda Deminga (tzw. cykl Deminga). Jest to podstawowa wytyczna dotycząca pomiaru efektywności w ramach polityk publicznych. Stąd oprócz systematycznych konsultacji i spotkań organu prowadzącego z dyrektorami szkół, ankietyzacji nauczycieli przygotowano i przeprowadzono ankietyzację rodziców uczniów szkół podstawowych. Udział w ankiecie elektronicznej zamieszczonej na gminnej elektronicznej platformie konsultacji społecznych wzięło 177 rodziców. Stąd wyniki nie są reprezentatywne dla grupy, lecz nie odbiegają od krajowych wyników badań w tej sprawie. Badanie było przeprowadzone w dniach 8-17 kwietnia 2020 roku.

Rodzice uczniów zostali również zapytani o źródło sytuacji stresogennej. Zadanie tak brzmiącego pytania miało dostarczyć wiedzy szkolnym psychologom i pedagogom, których zadaniem było opracowanie

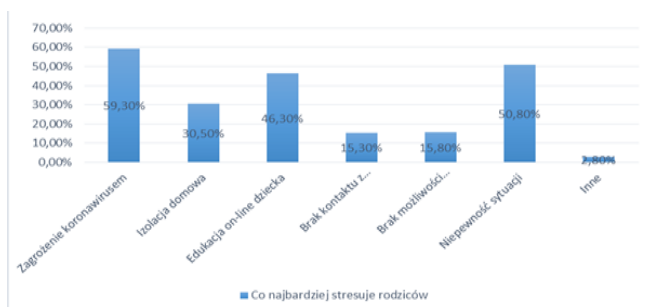
poradnika dla rodziców i uczniów nt. tego jak radzić sobie z emocjami w nowej trudnej sytuacji. Nauka dzieci w warunkach niestacjonarnych została wskazana przez respondentów jako trzecia z kolei sytuacja stresogenna. Dla organu prowadzącego była to informacja mobilizująca do zintensyfikowania prac nad wdrożeniem narzędzi pracy w czasie rzeczywistym, jeszcze większej systematyki planu zajęć. Dane szczegółowe ilustruje wykres nr 3.

Wykres 2. Podział respondentów na grupy rocznikowe w klasach szkół podstawowych Gminy Świebodzin. Badanie nt. zdalnej nauki w Gminie Świebodzin w dniach 8-17.IV.2020 roku

Źródło: Opracowanie własne na zlecenie Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu UM w Świebodzinie. Stan na 1.V.2020

Wykres nr 3. Najbardziej stresogenne sytuacje w opinii rodziców uczniów szkół podstawowych Gminy Świebodzin.

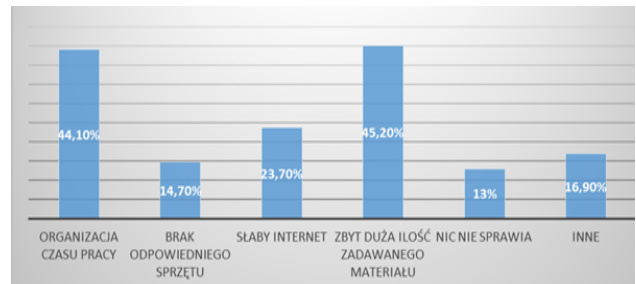

Opracowanie własne na zlecenie Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu UM w Świebodzinie. Stan na 1.V.2020

Respondenci zostali zapytani o największe ich zdaniem trudności związane z nową formą edukacji ich dzieci. Po pierwsze wskazano, że podawcza metoda formy edukacji stanowi najistotniejszą trudność. Po drugie, wskazano iż organizacja pracy przysparza trudności rodzicom, którzy niejednokrotnie w tym samym czasie co ich dzieci, muszą wykonać prace zdalną dla swojego pracodawcy. Stąd w naturalny sposób powstają konflikty, będące przyczyną napięć, nieporozumień i frustracji przenoszonych na dzieci, innych domowników oraz na organizację systemu oświatowy i organ prowadzący. Szczegółowy wykaz

uzyskanych odpowiedzi zawiera wykres nr 4.

Wykres nr 4. Wykaz największych trudności w e-nauczaniu w opinii rodziców dzieci szkół Gminy Świebodzin.

Opracowanie własne na zlecenie Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu UM w Świebodzinie. Stan na 1.V.2020

Uzyskane wyniki badań miały wpływ na dalsze działania organu prowadzącego. Po pierwsze dostarczały argumentów na rzecz wdrożenia platformy Msc. Teams i odchodzenia od wprowadzonych w pierwszym etapie zdalnej nauki „fizek lekcyjnych”, standaryzacji działań w skali szkoły i gminy, wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dla rodziców i uczniów, zmian w organizacji pracy szkoły. W efekcie podjętych działań gmina zyskała wsparcie ze środków rządowego programu na zakup komputerów dla nauczycieli i uczniów, ze środków własnych dokupiono sprzęt wspomagający pracę nauczyciela w trybie zdalnym i nauczanie wybranych przedmiotów np. matematyki oraz zaoferowano nauczycielom możliwość sfinansowania szkoleń z zakresu znajomości MS Teams. Wdrożenie nowej platformy komunikacji następowało etapami, nierównomiernie we wszystkich szkołach i odbyło się dzięki dużemu zaangażowaniu dyrektorów szkół.

Celem sformułowanym na początku maja 2020 roku było m. in. utrzymanie ciągłości pracy dydaktycznej, organizacja wieloaspektowego wsparcia, przygotowanie placówek na wznowienie działań opiekuńczych, do przeprowadzenia egzaminów uczniów klas ósmych, oraz przetestowanie nowych możliwości przed spodziewanym na jesieni zawieszeniem stacjonarnej formy prowadzenia nauki. W efekcie podjętych działań na koniec roku szkolnego wszystkie podlegające gminie szkoły wdrożyły narzędzia e-komunikacji, udoskonalily wcześniej wypracowane zasady pracy co pozwoliło na płynne przeniesienie nauki na tryb zdalny na jesieni 2020 roku.

Podsumowanie

Wprowadzenie edukacji niestacjonarnej, jest trwalszą niż przewidywano formą realizacji treści podstawy programowej w polskich szkołach. Jest to obiektywny czynnik, na który ani organ prowadzący

cy, ani grono pedagogiczne ani organy nadzorująco kontrolne z Ministerstwem Edukacji Narodowej na czele nie mają wpływu. Wpływ tych środowisk mógł być znaczący i odnosić się do sposobów komunikacji o obostrzeniach pandemicznych i ich skutkach dla działalności edukacyjnej i opiekuńczej, języku komunikacji o tych zasadach, określenia warunków wynagrodzenia za pracę w nowych realiach, uelastyczeniu podejścia każdej ze stron. Organ prowadzący szkół podstawowych Gminy Świebodzin zdając sobie sprawę z nowych okoliczności, oprócz decyzji o swoim aktywnym zaangażowaniu w koordynację w skali gminy działań zdawał sobie sprawę z tego, że udzielając wsparcia finansowego, organizacyjnego, logistycznego pośrednicząc w pomocy metodycznej i psychologicznej, wpływa na odbiór edukacji zdalnej w środowisku nauczycielskim, uczniowskim i rodzicielskim. Tylko otwarta postawa, odporność na krytykę i konsekwencja działań pozwoliły na zachowanie ciągłości nauczania w miarę dostępnych możliwości, poszerzenie możliwości cyfrowej edukacji, aktywizację nauczycieli i ich własne zaangażowanie co pozwoliło na płynniejsze wprowadzenie edukacji niestacjonarnej w II połowie 2020 roku.

BIBLIOGRAFIA

- Nauczanie zdalne. Jak wygląda w naszych domach?. Raport z badania ankietowego portalu Librus, kwiecień 2020, a_librus_raport_nauka_zdalna_LS_LR_raport.pdf; Dostęp 20.V.2020
- Plebańska M., Szyller A., Sieńczewska M., Edukacja zdalna w czasach Covid-19. Raport z badań, VI.2020, Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2020.
- Ptaszek G., Pyżalski J., Dębski M., Bigaj M., Strunza G. D., Edukacja zdalna: co stało się z uczniami, ich rodzicami i nauczycielami, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2020
- Szumilas K. (red.), Raport o zdalnej nauce w Polsce, Nauczanie zdalne – mamy raport o jego blaskach i cieniach (oko.press), Dostęp 7.01.2021
- Zahorska M., Sukces czy porażka zdalnego nauczania?, Raport Fundacji im. Stefana Batorego, Sukces-czy-porazka-zdalnego-nauczania.pdf (batory.org.pl), Dostęp 13.01.2021.

O AUTORACH

Dr hab. Mikołaj
Tomaszuk

[mikolaj.tomaszuk@amu.edu.pl]

Adiunkt na WNPiD UAM, samorządowiec (Zastępca Burmistrza w Świebodzinie i w Luboniu), prowadzi Uniwersytet Luboński III Wieku, pasjonat popularyzacji nauki. Ekspert w projektach dofinansowanych ze środków UE. Zainteresowania naukowe: miejska polityka transportowa, miejska polityka bezpieczeństwa, samorząd terytorialny.

Grażyna Chmielewska

[grazyna.chmielewska@um.swiebodzin.pl]

Kierownik Wydziału OKS Urzędu Miejskiego w Świebodzinie, wieloletnia dyrektor szkoły, nauczycielka geografii i przyrody, ekspert w zakresie awansu zawodowego nauczycieli, miłośniczka podróży.

SZKOLENIE DLA NAUCZYCIELI

Narzędzia pracy zdalnej w praktyce nauczania

Microsoft
Teams

Dla kogo szkolenie?

Kadra zarządzająca jednostkami oświaty

Nauczyciele edukacji przedszkolnej,
podstawowej i ponadpodstawowej

Nauczyciele akademicy

Kadra kierownicza organów prowadzących

Kadra zarządzająca jednostkami
kulturalnymi i edukacyjnymi

W ramach szkolenia między innymi:

Wdrożenie narzędzi
pracy zdalnej dla organów
prowadzących

Wdrożenie narzędzi pracy zdalnej
w codziennym funkcjonowaniu
przedszkola i szkoły

Przygotowanie do pracy
zdalnej w codziennej
pracy nauczyciela

Wsparcie eksperckie
dla nauczycieli w obsłudze
narzędzi pracy zdalnej

Rozwój praktycznych umiejętności:
wsparcie przy wdrożeniu oraz
obsługi kont pracowników
i uczniów

Wsparcie metodyczne
dla zespołów nauczycieli

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w okresie pandemii COVID-19. Doświadczenia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szamotułach

Agnieszka Jachnik

Kiedy w 2019 roku, podczas uroczystych obchodów stulecia działalności służb sanitarno-epidemiologicznych oraz 65 – lecia powstania Państwowej Inspekcji Sanitarnej podkreślano rolę Inspekcji w zapewnieniu bezpieczeństwa zdrowotnego milionom Polaków nikt nie spodziewał się, jak bardzo te słowa w najbliższym czasie zyskają na znaczeniu. Ostatnie doświadczenia zdobyte przez inspektorów sanitarnych w Polsce w okresie przeciwdziałania i zwalczania skutków wirusa SARS-CoV-2 pokazują nie tylko jak ważne jest bezpieczeństwo epidemiczne i sanitarne, lecz również jak niedocenioną rolę odgrywają służby sanitarne i inne z nimi współpracujące jednostki organizacyjne służb, inspekcji i straży.

W niniejszym opracowaniu autorka przedstawi zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczące zapobiegania oraz zwalczania rozprzestrzeniania się zakażeń wirusem Sars-CoV-2 i choroby zakaźnej u ludzi, wywołanej tym wirusem.

W poniższym artykule podjęto próbę usystematyzowania i scharakteryzowania najistotniejszych ustawowych wytycznych w zakresie ochrony zdrowia jednostek, jak i populacji, realizowanych przez pracowników Inspekcji Sanitarnej w początkowym okresie rozwoju epidemii w Polsce.

Mutacja patogenu zwierzęcego zyskała zdolność do zarażenia człowieka – działania PISan w I fazie pandemii

31 grudnia 2019 roku to data istotna z punktu widzenia epidemiologicznego nie tylko dla Chińczyków, mieszkających w Wuhan, w prowincji Hubei, ale dla wszystkich państw naszego globu, położonych na różnych szerokościach geograficznych, z różnie rozwiniętą infrastrukturą systemu opieki zdrowotnej. Koronawirus należy do rodziny wirusów określanej jako Coronaviridae, poznanej w 2002 roku dzięki wirusowi SARS oraz 10 lat później w wyniku pojawienia się wirusa MERS-CoV. Koronawirus z Wuhan jest patogenem odzwierzęcym, jednak najprawdopodobniej w wyniku mutacji zyskał zdolność do zarażenia człowieka. 11 lutego 2020 roku Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła pandemię nowej choroby Covid-19, wywołującej ostre śródmiąższowe zapalenie płuc, natomiast Międzynarodowy Zespół Taksonomii Wirusów nazwał wirusa wywołującego tego rodzaju infekcję SARS-CoV-2.

Kluczowe dla zdrowia publicznego są zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w przeciwdziałaniu i zwalczaniu kolejnych przypadków zakażeń oraz przecinaniu dróg szerzenia się wirusa w populacji w Polsce. Inspekcja Sanitarna pełni istotną rolę w zakresie określania, wprowadzania i egzekwowania zasad reżimu sanitarnego oraz prowadzenia testowania osób z objawami tej choroby i nadzorowania miejsc ich izolacji. Nadto określa wytyczne reżimu sanitarnego miejsc użyteczności publicznej ponownie udostęp-

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w okresie pandemii COVID-19. Doświadczenia Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Szamotułach

nionych do korzystania przez ludzi. Zarówno w trakcie trwania pierwszej jak i drugiej fali pandemii, system reagowania na COVID-19 w Polsce bez stacji sanitarno-epidemiologicznych nie funkcjonowałby prawidłowo. Zadania wpisują się w realizację misji inspekcji zamieszczone na stronie internetowej GIS: „Nadzorujemy i kreujemy działania mające na celu dobro i zdrowie publiczne obywateli. Naszym zadaniem jest minimalizowanie skutków zdarzeń niekorzystnie wpływających na życie Polaków - informujemy, aktywizujemy i edukujemy”.

Zadania PISan od momentu pojawienia się pierwszych zachorowań na COVID-19

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie minimalizowania negatywnych skutków stanu epidemii wywołanego zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 można podzielić na dwa etapy, rozgraniczone bardzo istotną datą – 4 marca 2020 roku, kiedy to stwierdzono w Polsce pierwszy przypadek zakażenia koronawirusem. W okresie od stycznia do początku marca 2020 roku służby, inspekcje i straże, ale również władze rządowe i samorządowe przygotowywały się merytorycznie, proceduralnie, logistycznie i materiałowo do sytuacji, w której wirus SARS-CoV-2 przekroczy granicę i zostanie potwierdzony pierwszy przypadek osoby nim zakażonej, tzw. „pacjent zero”.

Na szczeblu powiatowym i wojewódzkim, w obliczu nieuchronnej epidemii, przeprowadzono posiedzenia zespołów do spraw zarządzania kryzysowego, podczas których ustalano zadania poszczególnych służb oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej, weryfikowano wyposażenie w niezbędny sprzęt, aparaturę, środki ochrony indywidualnej. Główny Inspektor Sanitarny, jako centralny organ administracji rządowej, wypełniał w wyżej wspomnianym okresie obowiązki, nałożone zapisami ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Inspekcja ta, w oparciu o artykuł 1 cytowanej ustawy, wielokrotnie nowelizowanej (ostatnia zmiana: Dz. U. z 2019 r., poz. 59) została powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego (...) w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych. To jest zapis z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Cel ten jest realizowany poprzez m. in. dokonywanie analiz i ocen epidemiologicznych, wydawanie zarządzeń i decyzji w wypadkach określonych w przepisach o zwalczaniu chorób zakaźnych, planowanie i organizowanie sanitarnego zabezpieczenia granic państwa itp.

Na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Sanitarnego <https://www.gov.pl/web/gis> codziennie zamieszczane były aktualne komunikaty dla podróżują-

cych, opracowane na podstawie danych Europejskiego Centrum do Spraw Zapobiegania i Kontroli Chorób, niezależnej agencji Unii Europejskiej oraz Światowej Organizacji Zdrowia. Ponadto, na przytoczonej rządowej stronie internetowej opublikowane zostały wytyczne i zalecane sposoby postępowania, zapobiegające zagrożeniu epidemiologicznemu Covid-19 dla różnorodnych branż przedsiębiorców. Wszystkie działania w pełnym zakresie wypełniały ustawowe zapisy dotyczące koordynacji działalności organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydawania osobom prawnym, osobom fizycznym oraz pozostałym jednostkom organizacyjnym zaleceń i wytycznych określających sposób postępowania- w przypadku stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii, stanowiących zagrożenie dla zdrowia publicznego – w celu przeciwdziałania zagrożeniu i jego monitorowania (art. 8a ust. 4 i ust. 5 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej).

4 marca 2020 roku stwierdzono pierwszy przypadek zakażenia wirusem SARS-CoV-2 w Polsce. Podejmowane działania przeciwepidemiczne i zapobiegawcze w celu unieszkodliwienia źródeł zakażenia i przecięcia dróg szerzenia choroby zakaźnej COVID-19 stały się priorytetowe dla organów administracji publicznej, inspekcji i służb. Państwowa Inspekcja Sanitarna uzyskała, dzięki wejściu w życie tzw. specustawy oraz znowelizowanej ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, szerszy niż dotychczas zakres uprawnień. Już w spocie informacyjnym, przygotowanym przez Ministerstwo Zdrowia, Kancelarię Prezesa Rady Ministrów i Główny Inspektorat Sanitarny pt. „Podejrzewasz u siebie koronawirusa?”, rozpowszechnionym wśród społeczeństwa, na zadane w tytule pytanie odpowiedź jest następująca: „Zachowaj spokój i zadzwoń do najbliższej powiatowej stacji sanitarno – epidemiologicznej”. Występuje zatem odesłanie do instytucji rzetelnej, kompetentnej, budzącej zaufanie.

Ponadto, takie określenia, jak: „choroba zakaźna”, „epidemia”, „izolacja”, „kwarantanna”, „ozdrowienie” w aktualnej sytuacji epidemiologicznej zachorowań na Covid-19, stały się jednymi z najczęściej wypowiedzianych i przytaczanych sformułowań w środkach masowego przekazu. W świetle art. 33 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, to właśnie państwowy powiatowy inspektor sanitarny może, w drodze decyzji nałożyć na osobę zakażoną lub chorą na chorobę zakaźną albo osobę podejrzaną o zakażenie lub chorobę zakaźną, obowiązek poddania się m. in. nadzorowi epidemiologicznemu, kwarantannie, hospitalizacji, izolacji, izolacji w warunkach domowych. Podjęcie decyzji przez inspektora sanitarnego jest poprzedzone przekazaniem informacji od lekarza, który podejrzewa zakażenie lub chorobę zakaźną

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w okresie pandemii COVID-19. Doświadczenia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szamotułach

u danej osoby oraz od diagnostyki laboratoryjnego, w przypadku uzyskania wyniku badania w kierunku biologicznego czynnika chorobotwórczego. Skala spraw i wyzwań, przed którymi stanęli powiatowi inspektorzy sanitarni była niewspółmierna do sił i środków będących w ich dyspozycji. Niestety wyraźniej niż kiedykolwiek ujawniły się deficyty kadrowe i finansowe oraz organizacyjne, których usunięcie zapewniłoby lepszą podstawę do podejmowania trudnej walki przeciwko niewidzialnemu patogenowi.

Oczywiście, choroba wywołana wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) nie jest jedyną chorobą zakaźną, wymienioną w załączniku do ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. Są inne jednostki, częściej lub rzadziej pojawiające się w populacji, jak np. krztusiec, świnka, ospa wietrzna, jersinioza, AIDS, wobec których Państwowa Inspekcja Sanitarna również podejmuje działania przeciwepidemiczne, zapobiegawcze, edukacyjne, a także prowadzi rejestr przypadków zakażeń i zachorowań na daną chorobę zakaźną. „Wyjątkowość” choroby COVID-19 polega na tym, że jest wywołana przez wirus nieznanego, dotychczas niewystępującego wśród ludzi, na który nie ma opracowanej skutecznej metody leczenia oraz nie została wynaleziona szczepionka. Ponadto, w bardzo krótkim czasie choroba ta rozprzestrzeniła się na całym świecie, bez względu na szerokość geograficzną, w związku z czym 11 marca 2020 Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła pandemię nowego koronawirusa.

Na podstawie komunikatu, wydanego przez WHO, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w drodze rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. ogłoszono stan epidemii oraz, począwszy od dnia 31 marca 2020 r. ustanowiono w związku z wystąpieniem tego stanu określone ograniczenia, nakazy i zakazy. W świetle powyższych przepisów, obowiązkowej kwarantannie podlegają osoby, które:

- były narażone na chorobę zakaźną lub pozostały w styczności ze źródłem biologicznego czynnika chorobotwórczego, a nie wykazują objawów chorobowych (osoby z kontaktu z potwierdzonym przypadkiem zakażenia SARS-CoV-2) wraz z osobami wspólnie zamieszkującymi lub gospodarującymi; wydawana jest na te osoby decyzja właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego;
- przekroczyły granicę państwową w celu udania się do swojego miejsca zamieszkania lub pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; decyzji organu Inspekcji Sanitarnej nie wydaje się.

W uzasadnionych przypadkach państwowy inspektor sanitarny może zdecydować o skróceniu lub zwolnieniu z obowiązku odbycia kwarantanny. Posiada on również uprawnienia do nałożenia na osobę, która narusza obowiązki hospitalizacji, kwarantanny lub izolacji w

związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem lub zwalczaniem COVID-19, w drodze decyzji, administracyjną karę pieniężną w kwocie do 30.000 zł.

Kierunki działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w obliczu stanu epidemii można podzielić na następujące:

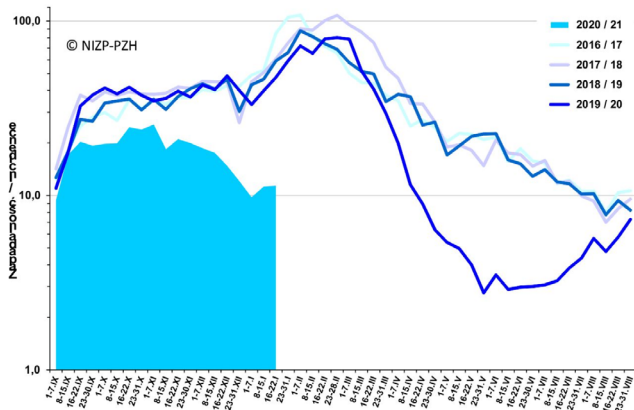
- nadzór epidemiologiczny nad osobami, które miały kontakt z potwierdzonymi przypadkami zakażeń SARS-CoV-2; które uzyskały pozytywny wynik wymazu na obecność koronawirusa i muszą być poddane hospitalizacji lub izolacji; które powracają z zagranicy na terytorium Polski; zgłaszanie osób do pobrania wymazu,
- postępowanie administracyjne, w ścisłej współpracy z jednostką terytorialną Policji wobec osób, które nie stosują się do nałożonego obowiązku odbycia kwarantanny, izolacji lub hospitalizacji;
- szeroko rozpowszechniona kampania informacyjno-edukacyjna wobec osób, które podejrzewają u siebie na podstawie niepokojących objawów chorobowych zakażenie wirusem SARS-CoV-2; dla osób kwarantannowanych; dla placówek oświatowo – wychowawczych, instytucji kultury, nauki, bibliotek, warsztatów terapii zajęciowych, świetlic wiejskich, zakładów penitencjalnych, obiektów gastronomicznych, sportowych, zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i wielu innych w zakresie interpretacji wytycznych wznowienia działalności tych obiektów z zachowaniem wszelkich zasad reżimu sanitarnego i zatwierdzania wewnętrznych procedur.

Okres pandemii to nie tylko czas, w którym towarzyszą nam emocje strachu, niepewności i obawy o stan zdrowia najbliższych. Z punktu widzenia sanitarnego okres ten ma szereg zalet, pozytywnych aspektów ogłoszenia stanu epidemii wirusa SARS-CoV-2. Pierwszy z nich dotyczy przestrzegania przez społeczeństwo podstawowych zasad higieny. Niezwykle aktualne i przydatne okazały się działania oświatowe prowadzone przez pracowników Inspekcji Sanitarnej w poprzednich latach w zakresie programów, konkursów dla dzieci i młodzieży, kampanii informacyjnych na temat przestrzegania zasad higieny, prawidłowego i częstego mycia rąk.

Kolejna kwestia dotyczy pojawienia się wśród polskiego społeczeństwa „świadomości epidemiologicznej” w podejmowaniu właściwych decyzji o pozostaniu w domu w przypadku pojawienia się objawów świadczących o przeziębieniu, grypie. Dane z tego zakresu przedstawia wykres nr 1.

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w okresie pandemii COVID-19. Doświadczenia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szamotułach

Wykres nr 1. Zachorowania i podejrzenia zachorowań na gripę w Polsce

Źródło: www.wold.pzh.gov.pl/oldpage/epimeld/grypa/index.htm (2020.06.11).

Z epidemiologicznego punktu występuje sytuacja odizolowania osób chorych od zdrowych, które mogą bezpiecznie przebywać w miejscu pracy, w szkole, w przedszkolu, środkach komunikacji publicznej. Wykres, przedstawiający znaczący spadek zapadalności na gripę (na 100 tys. ludności) według tygodniowych meldunków, przesyłanych przez stacje sanitarno – epidemiologiczne do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny, w sezonie 2019/2020 w porównaniu z sezonami 2015/16 – 2018/19 jest najlepszym przykładem na to, że profilaktyka i stosowanie podstawowych zasad reżimu sanitarnego przynoszą wymierne efekty zdrowotne dla ogółu społeczeństwa.

Podsumowanie

Zasadniczą kwestią w przypadku COVID-19 jest szybkie rozpoznanie choroby oraz izolacja osób zakażonych. Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej kompleksowo wpisuje się w strategię ograniczania epidemii w Polsce poprzez szereg interwencji w zakresie zdrowia publicznego, które mają zapobiec lub spowolnić transmisję SARS-CoV-2. Obejmują one izolację przypadków, dochodzenie epidemiologiczne i nadzór nad osobami z kontaktu z potwierdzonym przypadkiem zakażenia Sars-CoV-2, przedsięwzięcia informacyjno-edukacyjne dotyczące stosowania środków ochrony osobistej oraz zasad reżimu sanitarnego.

Dane epidemiologiczne przedstawiają systematyczny wzrost liczby zakażonych SARS-CoV-2 na całym świecie. Konieczne jest zatem śledzenie aktualnych rekomendacji postępowania dla pracowników ochrony zdrowia, w tym pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej, opartych przede wszystkim na ocenie dynamiki tych zmian w Polsce i na świecie. Wzywaniem na przyszłe lata jest dofinansowanie Inspekcji i jej

wsparcie logistyczne. Należy również zbierać i analizować dane dotyczące kanałów przepływu informacji między różnymi jednostkami organizacyjnymi współodpowiedzialnymi za logistykę izolacji, dystrybucji testów a po opracowaniu skutecznej szczepionki właściwe rozdysponowanie do wyznaczonych przez NFZ punktów szczepień.

O AUTORCE

Agnieszka Jachnik

[agnieszka.jachnik@psse-szamotuly.pl]

Agnieszka Jachnik - absolwentka Akademii Medycznej w Poznaniu z tytułem magister zdrowia publicznego oraz Akademii Rolniczej z uzyskanym tytułem inżynier technologii żywności. Swoją wiedzę poszerzyła i pogłębiła na studiach doktoranckich, prowadzonych przez Akademię Ekonomiczną w Poznaniu oraz studiach podyplomowych z zakresu: Higiena środowiska. Jest specjalistą zdrowia publicznego w ramach specjalizacji prowadzonej przez Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Bydgoszczy. Autorka publikacji naukowych dotyczących rolnictwa ekologicznego oraz żywności genetycznie modyfikowanej, opublikowanych w materiałach z ogólnopolskich konferencji naukowych. W latach 2003 – 2007 zatrudniona w Oddziale Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Poznaniu, a od 2009 r. na stanowisku Zastępcy Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Szamotułach. We wrześniu 2019 roku została powołana na stanowisko Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Szamotułach.

Projekt aplikacji E-pies jako przykład innowacji społeczno-technicznej wspierającej pracę kuratorów sądowych, schronisk dla zwierząt oraz wychowawców szkolnych

Aleksandra Konieczna, Mikołaj Sokolski

Według raportu Głównego Lekarza Weterynarii z 2019 roku w 227 schroniskach przebywało aż 105 188 psów oraz 31 116 kotów (GLW, 2020). Obowiązek opieki nad tymi zwierzętami spada na jednostki samorządu terytorialnego. To gminy działając samodzielnie lub wspólnie w oparciu o porozumienia międzygminne lub celowe związki komunalne, zajmują się m. in. zwalczaniem bezdomności zwierząt, kontrolą ich populacji, promowaniem adopcji zwierząt przebywających w schroniskach oraz edukacją na rzecz dobrostanu zwierząt domowych. Niestety, efektywność wielu inicjatyw jest wątpliwa, a jednostki samorządu gminnego często sprowadzają swoje działania do wypełniania minimalnego zakresu obowiązków wynikających m. in. z ustawy o opiece nad zwierzętami. Wyłapywanie psów, kontrola populacji kotów, finansowanie pobytu zwierząt w schronisku czy też ustalanie obowiązku właścicielskiego to niewystarczające działania w tym zakresie. W związku z tym oraz dużym społecznym zainteresowaniem losom zwierząt powstają organizacje społeczne, które podejmują się działalności na ich rzecz. Popularne są inicjatywy oddolne np. wolontariat szkolny w schroniskach dla zwierząt, współpraca organizacji pozarządowych ze schroniskami, akcyjne zbiórki karmy i innych artykułów niezbędnych zwierzętom w schroniskach m. in. w okresie zimowym. Przykładem takiego podmiotu jest Stowarzyszenie Psi-

-jaciel z Wrześni (www.psi-jaciel.pl) w województwie wielkopolskim. Niestety, nie w każdej gminie funkcjonuje takie wsparcie, a nawet jeśli jest ono zorganizowane, to w działalności wolontariackiej liczy się każda „dodatkowa para rąk”. Opracowanie interaktywnego narzędzia wspierającego rozwiązanie konkretnych problemów społecznych wymaga interdyscyplinarnego zaangażowania i rzetelnej diagnozy definiowanych potrzeb.

Propozycja stworzenia narzędzia społeczno-technicznego

Dostrzegając problem opieki nad bezdomnymi zwierzętami, które przebywają w schroniskach dla zwierząt, grupa studentów politologii na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM¹ postanowiła, w ramach przedmiotu Innowacje społeczne w praktyce prowadzonego przez dr hab. Mikołaja Tomaszka, opracować innowacyjne narzędzie społeczno-techniczne, które pozwoli zrealizować kilka celów oraz będzie miało wpływ na rozwiązanie znaczących problemów społecznych.

Przed opisaniem projektu istotne również jest wyjaśnienie tego, jak należy rozumieć termin innowacyjność. To słowo, jak pisze profesor Jerzy Bralczyk: „to rzeczownik utworzony od przymiotnika innowacyjny,

¹ Skład grupy: Martyna Woźniak, Aleksandra Konieczna, Mikołaj Sokolski, Damian Kupka, Miłosz Hernes.

który wzięt się od rzeczownika innowacja (...) Łacińskie słowo innovare znaczyło 'odnowić, wznowić, zmienić'. Bralczyk zaznacza również, że „innowacyjność to rodzaj postawy – a także wartości” (Bralczyk, 2017, s. 417).

Zaproponowane przez studentów narzędzie, którym jest opisana w dalszej części tekstu aplikacja mobilna, ma realizować następujące cele:

1. Budowę oraz utrzymanie relacji pomiędzy grupami docelowymi – osobami odpowiadającymi za procesy wychowania i resocjalizacji dzieci i młodzieży oraz schroniskami dla zwierząt.
2. Wsparcie i promowanie procesu wychowania oraz resocjalizacji dzieci i młodzieży poprzez naukę empatii, oraz szeroko pojęty rozwój społeczny.
3. Wsparcie pracy osób odpowiadających za proces wychowania oraz resocjalizacji dzieci i młodzieży poprzez program szkoleń z zakresu dobrostanu zwierząt, zasad działalności schronisk oraz zasad wolontariatu w tego typu placówkach.
4. Wypracowanie dobrych praktyk między organizacjami działającymi na rzecz dobrostanu zwierząt i kuratorami sądowymi.
5. Wsparcie działalności schronisk dla zwierząt poprzez pracę wolontariacką dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wdrożenie e-platformy wymiany informacji, doświadczeń, alertów zwierząt zaginionych oraz poprzez edukację z dziedziny mediów społecznościowych.
6. Poprawę dobrostanu zwierząt przebywających w schroniskach poprzez zwiększenie profesjonalnego, regularnego zaangażowania wolontariuszy oraz skrócenie czasu ich pobytu w schronisku poprzez promowanie adopcji zwierząt.

Cel przeprowadzonych badań

Uzyskanie dofinansowania na opracowanie i wdrożenie innowacyjnego narzędzia wymagają uzasadnienia bazującego przede wszystkim na diagnozie potrzeb społecznych w objętej interwencją dziedzinie. W związku z opisanym stanem faktycznym, dostrzeżonymi problemami oraz wskazanymi celami zasadnym stało się przeprowadzenie badań naukowych oraz analizy, które pozwoliłyby m.in. na:

1. Określenie stanu potrzeb schronisk dla zwierząt na bazie informacji od osób odpowiadających za ich prowadzenie oraz od sprawujących nad nimi pieczę lekarzy weterynarii.
2. Ustalenie, jaki jest stan wiedzy i świadomości na temat potrzeb schronisk dla zwierząt wśród nauczycieli odpowiadających za proces wychowania dzieci i młodzieży.
3. Ustalenie czy nauczyciele, a w szczególności wychowawcy klas oraz dyrektorzy placówek oświa-

towych włączają swoich wychowanków w działalność wolontariacką.

4. Określenie czy kuratorzy sądowi stosują formę resocjalizacji w postaci współpracy ze schroniskami dla zwierząt oraz czy byłiby zainteresowani jej zastosowaniem.
5. Zweryfikowanie, czy przedstawiciele wybranych grup społecznych za trafny uważają pomysł stworzenia aplikacji mobilnej oraz czy, w ich ocenie, byłaby ona w stanie ułatwić im pracę.

Metodologia prowadzonych badań

Wobec określenia celów prowadzonych badań grupa badawcza przygotowała ich strategię, harmonogram oraz określiła, które grupy społeczne będą podlegać badaniu. Wybrano cztery, czyli:

1. Nauczycieli – a w szczególności dyrektorów szkół oraz wychowawców klas – jako osoby, które odpowiadają za kształcenie dzieci i młodzieży, a także mają możliwość angażowania swoich wychowanków w działalność wolontariacką.
2. Właścicieli, kierowników i zaangażowanych w działalność schronisk dla zwierząt, jako osoby, które w najpełniejszy sposób potrafią określić potrzeby takich placówek.
3. Kuratorów sądowych jako osoby odpowiadające za proces resocjalizacji dzieci i młodzieży.
4. Powiatowych lekarzy weterynarii jako osoby, które sprawują pieczę nad schroniskami dla zwierząt.

Po wskazaniu grupy badawczej zdecydowano również, że zastosowanym narzędziem badawczym będą ankiety online (metoda CAWI), które zostaną rozesłane do badanych w dwóch turach za pomocą poczty mailowej. Wybór takiej formy kontaktu z badanymi gwarantował nie tylko możliwość szybkiego przesłania gotowej ankiety w formie online, ale również podyktowany był trwającą pandemią koronawirusa, podczas której zalecane jest unikanie bezpośredniego kontaktu. Ponadto w jednym przypadku – podczas badania osób związanych z działalnością schronisk dla zwierząt wykorzystano również popularny portal społecznościowy, czyli Facebook – wynikało to z faktu, że wiele placówek prowadzi swoją stronę w mediach społecznościowych, a nie posiada klasycznej strony internetowej. Wybór narzędzia badawczego w postaci ankiet online został podyktowany możliwością ich szybkiego rozesłania do wskazanych grup oraz znacznym ułatwieniem w opracowaniu uzyskanych wyników.

Wstępne wnioski z analizy

Przeprowadzone w dwóch turach badanie pozwoliło uzyskać odpowiedzi od każdej ze wskazanych grup.

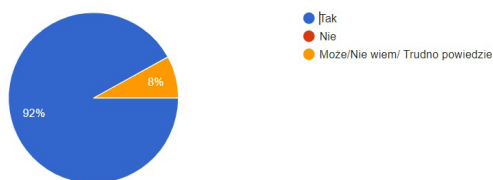
Projekt aplikacji E-pies jako przykład innowacji społeczno-technicznej wspierającej pracę kuratorów sądowych, schronisk dla zwierząt oraz wychowawców szkolnych

Otrzymano kolejno: 32 odpowiedzi od nauczycieli, 8 odpowiedzi od działających w schroniskach dla zwierząt, 25 odpowiedzi od kuratorów sądowych i 4 odpowiedzi od powiatowych inspektorów weterynarii. Z przeprowadzonego badania zostanie sporządzony raport. Można natomiast wskazać już pierwsze istotne wnioski wyływające z analizy otrzymanych odpowiedzi. Przede wszystkim należy zaznaczyć, że wszystkie badane grupy wskazały, że dostrzegają pozytywy, które powinny wywodzić się z popularyzacji idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży. Badani wskazali również, że pozytywnie odnoszą się do projektu, którego cele przedstawiono im na wstępie rozesyłanych ankiet (a które opisano również na wstępie artykułu). W przypadku dwóch grup, czyli nauczycieli i dyrektorów szkół oraz kuratorów sądowych większość badanych wskazała, że włączyłaby swoich wychowanków w działalność w schroniskach dla zwierząt, a także dostrzegła pozytywne korzyści, które mogłyby z niej wypływać.

Przeprowadzenie opisywanego badania pozwoliło również na zdiagnozowanie najważniejszych potrzeb schronisk dla zwierząt oraz zweryfikowanie, jaki jest stan świadomości wśród badanych grup na ten temat. Osoby bezpośrednio związane z prowadzeniem tego typu placówek jako najważniejsze potrzeby wskazały: wsparcie materialne i rzeczowe, promowanie systemu adopcji oraz kontrolę tego, co dzieje się z zaadoptowanymi zwierzętami, a także potrzebę promowania działań wolontariackich.

Wykres 1. Jedna z uzyskanych odpowiedzi podczas badania przeprowadzonego wśród kuratorów sądowych

Czy, Pani / Pana zdaniem, zorganizowana praca społeczna na rzecz schroniska dla zwierząt może wywołać pozytywny efekt wychowawczy / resocjalizacyjny?
25 odpowiedzi

Źródło: badanie własne, n = 25.

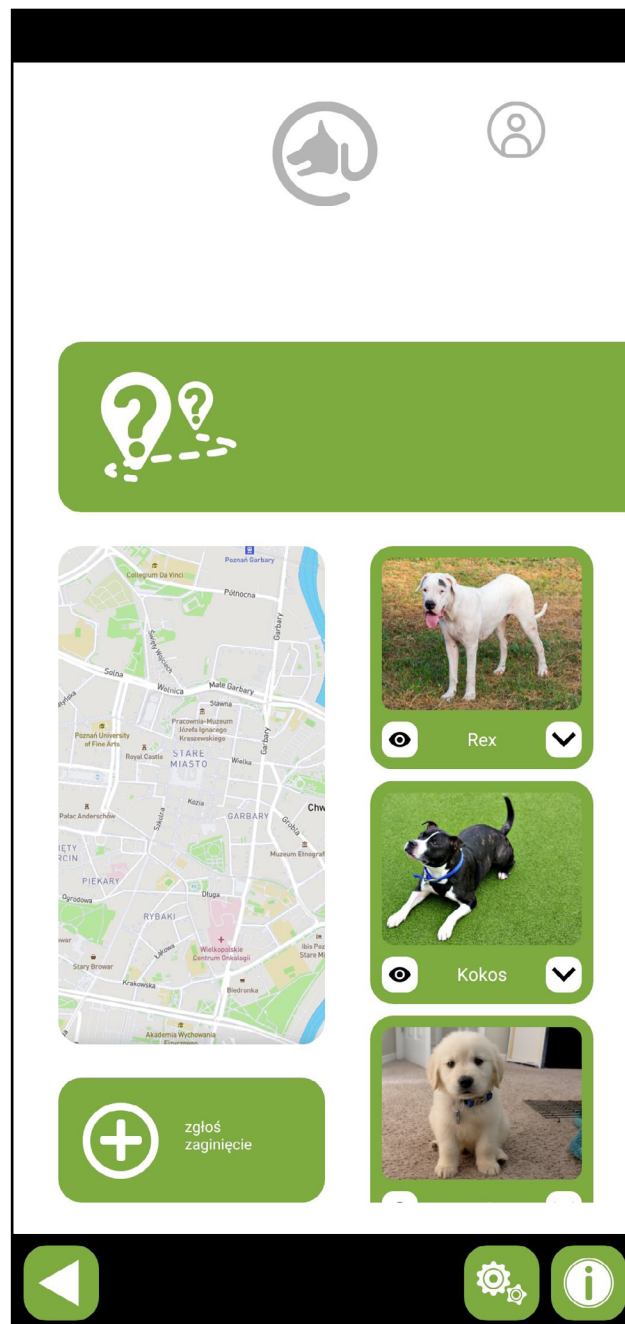
Co ważne większość przedstawicieli wszystkich badanych grup wskazała, że proponowane narzędzie, czyli aplikacja mobilna przyczyniłoby się lub mogło przyczynić się do wsparcia podejmowanych przez nich działań.

Charakterystyka aplikacji e-Pies

W kontekście niniejszego opracowania istotne jest również scharakteryzowanie proponowanego narzędzia społeczno-technicznego, czyli aplikacji mobilnej E-Pies. Aplikacja ta stanowi pierwszą linię kontaktu użytkownika

z innowacją. Poprzez zarejestrowanie staje się on jej częścią. Otrzymuje dostęp do wszystkich treści udostępnianych przez schroniska i organizacje pro-zwierzęce biorące udział w projekcie. Treści podzielone są na 5 działów: Aktualności, Subskrypcje, Kalendarz, Magazyn i „Znajdź moje zwierzę”.

Zdjęcie 1. Projekt wyglądu planowanej aplikacji E-Pies

Aplikacja przypomina w swoim działaniu wszystkie aplikacje społecznościowe jak np. Facebook. Przejrzysty interfejs oparty został na dużych klawiszach z ww. funkcjonalnościami. Dzięki swojej stronie wizualnej aplikacja staje się przystępna dla wszystkich użytkowników smartfonów niezależnie od ich wieku.

Aktualności stanowią wszystkie opublikowane przez organizacje, jak i schroniska, treści. Subskrypcje są miejscem podobnym do Aktualności, ale zawierają tylko i wyłącznie treści pochodzące z wybranych przez użytkownika aplikacji placówek. Kolejne 2 elementy, czyli Magazyn i Kalendarz bazują na Subskrypcjach. Dzięki temu użytkownik jest w stanie, bez trudu, znaleźć informacje o potrzebach schronisk i organizacji (Magazyn) oraz wydarzeniach przez nie organizowanych (Kalendarz).

Ostatnia ze wskazanych opcji stanowi bardzo ciekawy element, który ma za zadanie ułatwić proces poszukiwania zaginionego zwierząt przez właścicieli. Dzięki niej właściciel poprzez wypełnienie formularza zaginięcia oraz zaznaczenia na mapie miejsca, w którym zwierzę było ostatni raz widziane, zamieszcza wirtualne ogłoszenie, do którego dostęp mają wszyscy użytkownicy aplikacji w obrębie miejsca zaginięcia.

Dzięki opcjom przedstawionym powyżej użytkownicy otrzymują narzędzie, które pozwoli im zaangażować się w działania na rzecz poprawy dobrostanu zwierząt. Aplikacja jest dobrym punktem wyjścia do nawiązania, utrzymania, a w niektórych przypadkach usprawnienia współpracy pomiędzy wskazywanymi wcześniej podmiotami. Dzięki jej wykorzystaniu możliwe jest zbudowanie infrastruktury społecznej, która skupi się na działaniu na rzecz zwierząt, ale pośrednio spowoduje realizację idei społeczeństwa obywatelskiego.

Podsumowanie

Zaproponowana innowacja społeczno-techniczna (aplikacja), która została scharakteryzowana w tekście powinna w przyszłości przyczynić się zarówno do wsparcia rozwoju dzieci i młodzieży, również tej wymagającej resocjalizacji, jak i pośrednio wpłynąć na poprawę dobrostanu zwierząt przebywających w schroniskach i poza nimi. Co najistotniejsze, faktyczne istnienie problemu społecznego dostrzeżonego przez grupę badawczą znalazło swoje odbicie w odpowiedziach osób działających w obszarach, których projekt będzie dotyczył. Uprawnia to grupę zarówno do prowadzenia dalszych działań w kierunku uruchomienia innowacji, pracy badawczej, jak i wyciągnięcia szeregu interesujących wniosków z nią związanych.

BIBLIOGRAFIA

Raport roczny Głównego Lekarza Weterynarii z wizytacji schronisk dla zwierząt za rok 2019, dostęp online: <https://www.wetgiw.gov.pl/nadzor-weterynaryjny/schroniska-dla-bezdomnych-zwierzat> (dostęp: 07.02.2021)

Bralczyk, J. (2017), 1000 słów Polskich, Warszawa:

Wydawnictwo Prószyński i S-Ka
<https://psi-jaciel.pl> (dostęp: 08.02.2021)..

O AUTORACH

mgr Aleksandra
Konieczna

[aleksandrakonieczna-96@wp.pl]

Absolwentka studiów magisterskich na kierunku Dziennikarstwo i komunikacja społeczna, aktualnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku Politologia

na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Jej zainteresowania naukowe skupiają się na komunikowaniu politycznym oraz polityce w kulturze popularnej. Poznanekowo dziennikarka sportowa.

Mikołaj Sokolski

[miksok@st.amu.edu.pl]

Absolwent studiów licencjackich na kierunku Zarządzanie Państwem, aktualnie student II roku studiów magisterskich na kierunku Politologia na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM.

Jego naukowe zainteresowania oscylują wokół filozofii polityki, zwłaszcza myśli liberalnej. Poznanekowo zajmuje się działaniem społecznym jako instruktor harcerski. (<https://orcid.org/0000-0002-4538-5149>).

Bezpieczeństwo zdrowotne w stanie zagrożenia epidemicznego. Rozwiązania prawno-organizacyjne i logistyczne. Próba oceny

Stan na dzień 30.06.2020 r.

Patryk Goliński

Jest wiele zjawisk nieprzewidywanych lub niechcianych, które mogą wywoływać u społeczeństwa różne emocje. Epidemie oraz pandemie należą do zjawisk, które mogą negatywnie oddziaływać na społeczeństwo. Są to terminy, które określają zachorowania na pewne choroby. Pandemia występuje na większym obszarze niż epidemia zaś bezpieczeństwo zdrowotne jest jedną z kluczowych sfer życia człowieka. Zdrowie to największa wartość jaką posiada człowiek, a utrata tej wartości powoduje wśród wielu osób duży stres oraz doprowadza do załamania nerwowego. Celem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na następujące pytanie: Czy państwo i jego obywatele są przygotowani do ochrony zdrowia w sytuacjach kryzysowych, a zwłaszcza w czasie epidemii?

Epidemiologia: przegląd podstawowych definicji pojęć, określeń, terminów. Stan zagrożenia epidemiologicznego, epidemicznego

Bezpieczeństwo zdrowotne jest osiągnięte, gdy państwo oraz jego obywatele są przygotowani do ochrony życia i zdrowia w warunkach normalnych oraz kryzysowych poprzez ustawiczne monitorowanie zagrożeń, prowadzenie odpowiedniej profilaktyki, podejmowanie niezbędnych działań w celu ratowania ludzi, mienia i środowiska oraz zapewnienia poszkodowanym dostępu do odpowiednich ośrodków leczenia, a także przywracania środowiska do stanu

równowagi [Bober, 2016, s. 1-39]. W wymiarze zbiorowym bezpieczeństwo charakteryzuje się monitorowaniem stanu zdrowia oraz określeniem potrzeb zdrowotnych ludności, zapobieganiem chorobom zakaźnych, identyfikacją i zwalczaniem zagrożeń zdrowotnych w środowisku, zapobieganiem wypadkom i urazom, zapewnianiem nadzoru epidemiologicznego oraz kształceniem lekarzy i personelu medycznego. Istotnymi czynnikami determinującymi kompleksową jakość procesu zarządzania bezpieczeństwem zdrowotnym, są m.in. świadomość, postawa oraz wartości środowiska medycznego [Konieczny, 2016]. Najważniejszą rolę w systemie ochrony zdrowia odgrywa Minister Zdrowia. Uczestniczy on w ustalaniu polityki państwa w zakresie ochrony zdrowia.

Może on inicjować, opracowywać oraz realizować politykę rządu w zakresie ochrony zdrowia. Prowadzi politykę, związaną z zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego, która jest ustalona przez Radę Ministrów. Jego zadaniem jest też koordynowanie jej realizacji za pośrednictwem organów, urzędów i jednostek organizacyjnych, które mu podlegają lub są przez niego nadzorowane. Minister zdrowia sprawuje nadzór nad: Głównym Inspektorem Farmaceutycznym, Głównym Inspektorem Sanitarnym, Inspektorem do spraw Substancji Chemicznych, Prezesem Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych [Dz.U.2019.0.1373]. Stanowisko Ministra Zdrowia

jest jednym z najważniejszych stanowisk w całym rządzie. Na osobie sprawującej ten urząd spoczywa odpowiedzialność w kwestii zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego państwa. Ministrem zdrowia powinna być osoba, która ma bezpośredni kontakt ze służbą zdrowia w danym kraju. Może być to lekarz, ale nie musi.

Epidemiologia to nauka zajmująca się badaniem warunków występowania, przyczyn i dróg szerzenia się chorób i różnych stanów patologicznych i fizjologicznych, metod zapobiegawczych w populacji i środowisku ludzi oraz zwierząt, a także środków zwalczających choroby natury infekcyjnej i nieinfekcyjnej [Konieczny, 2016]. Współcześnie epidemiologia koncentruje swoją uwagę na trzech elementach: swoistość czynników sprawczych choroby, wrażliwość osobnicza lub podatność biorcy na czynnik sprawczy oraz oddziaływanie środowiska. Choroba zakaźna jest to choroba, która została wywołana przez biologiczny czynnik chorobotwórczy. Nie wywołuje ona dużej śmiertelności i wysokiego zagrożenia dla życia publicznego, w przeciwieństwie do choroby szczególnie niebezpiecznej. Gdy choroba zakaźna spowoduje wystąpienie na danym obszarze zakażeń lub zachorowań w liczbie wyraźnie większej, niż we wcześniejszym okresie, albo wystąpienie zakażeń lub chorób zakaźnych dotychczas niewystępujących, możemy już mówić o epidemii [Konieczny, 2016].

W momencie wystąpienia na danym obszarze epidemii najważniejszym zadaniem jest zebranie wszystkich informacji, które mogą się przydać do dalszej walki z chorobą. Należy dokonać szczegółowej stratyfikacji osób, które mogą zarażać lub być zarażone. W celu uniemożliwienia przeniesienia biologicznego czynnika chorobotwórczego na innych ludzi, osoby, u których wykryto zachorowanie muszą poddać się przymusowej izolacji. Natomiast osoby, które w jakikolwiek sposób przebywały lub miały kontakt z pacjentem „0” (osoba, która została zarażona) powinny zostać poddane kwarantannie, która oznacza odosobnienie osoby zdrowej, która była narażona na zakażenie. Odosobnienie ma na celu zapobiegnięcie szerzeniu się chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych, jak np. SARS-CoV-2. Aby była ona skuteczna, musi polegać na pozostaniu w miejscu zamieszkania przez okres 14 dni liczonych od dnia ostatniej styczności z osobą chorą. W tym czasie nie wolno przemieszczać się poza własne miejsce zamieszkania oraz przyjmować gości. Nadzór epidemiologiczny może dotyczyć osób, które są podejrzanе o zakażenie się, ale ich swobody obywatelskie nie zostają znacznie ograniczone. Polega na obserwacji osoby podejrzanеj o zakażenie.

Dla zminimalizowania skutków epidemii, na danym

obszarze lub w całym państwie, może być wprowadzony stan zagrożenia epidemicznego. Jest to stan prawny, który ma na celu podjęcie określonych działań zapobiegawczych. Jeżeli zagrożenie epidemiczne lub epidemia występuje na obszarze więcej niż jednego województwa, stan zagrożenia epidemicznego ogłasza i odwołuje, w drodze rozporządzenia, Minister Zdrowia w porozumieniu z Ministrem do spraw Administracji Publicznej, na wniosek Głównego Inspektora Sanitarnego. Podczas tego stanu mogą zostać ustanowione czasowe ograniczenie określonego sposobu przemieszczania się, zakaz sprzedaży określonych produktów, ograniczenie funkcjonowania różnych instytucji lub miejsc pracy, zakaz organizowania zgromadzeń i imprez masowych oraz przymusowe poddanie się określonym zabiegom sanitarnym np. szczepieniom ochronnym [Dz.U. 2008 nr 234 poz. 1570]. Stan epidemii to natomiast sytuacja prawna wprowadzona na danym obszarze w związku z wystąpieniem epidemii. Ma ona na celu podjęcie określonych w ustawie działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych dla zminimalizowania skutków epidemii. Rada Ministrów może wyznaczyć strefę zero (obszar, na którym wystąpił stan epidemii, znajdujący się bezpośrednio wokół ogniska wirusa, podlegający ograniczeniom, w szczególności zakazom, nakazom oraz środkom kontroli), oraz strefę buforowaną (obszar wokół strefy zero, podlegający ograniczeniom, w szczególności zakazom lub nakazom dotyczącym przemieszczania się ludzi). Ponadto stan epidemii oznacza, że możliwy jest nakaz zajmowania określonych miejsc lub lokali oraz skierowania do prac związanych z przeciwdziałaniem chorobie. „Kalkulacja wydaje się być prosta. Im bardziej można opóźnić pochod wirusa, tym więcej będzie czasu na przygotowanie ochrony zdrowia na masowe zachorowania” [Osiecki, Żółciak, 2020].

Nadzór epidemiologiczny jest to ciągle, systematyczne zbieranie, analiza i interpretacja oraz udostępnianie danych dotyczących zdrowia ludzi, które są niezbędne do planowania i wdrażania działań z dziedziny zdrowia publicznego, a także do oceny ich wyników [Dz.U. 2008 nr 234 poz. 1570]. Dzięki nadzorowi epidemiologicznemu możliwe jest wczesne ostrzeżenie o pojawiających się lub zbliżających się zagrożeniach dla zdrowia publicznego, dokumentowanie efektów interwencji i śledzenie postępów, dostarczanie danych do ustalenia priorytetów i strategii polityki zdrowotnej. Do nadzoru epidemiologicznego trafiają takie dane jak np. dane o zachorowaniach, które przez swe rozpowszechnienie stanowią szczególne obciążenie dla społeczeństwa, dane o przebiegu chorób i ich konsekwencjach, dane o czynnikach ryzyka chorób

oraz dane o działaniach profilaktycznych podejmowanych na masową skalę np. szczepieniach. Nadzorowi podlegają osoby zupełnie zdrowe. Mogą one nawet prowadzić swobodnie pewną aktywność społeczną i zawodową. Nadzór prowadzony jest przez pracowników inspekcji sanitarnej. W zależności od wywiadu epidemiologicznego kwalifikuje się te osoby do takiej grupy osób, które z uwagi na warunki, jakie spełniają, powinny: odsunąć się od aktywności zawodowej, społecznej, nie chodzić do szkoły lub nie chodzić do pracy. Codzienne badanie temperatury ciała przyczynia się do tego, że sami poddajemy się obserwacji.

Zasady postępowania epidemiologicznego i medycznego w związku z ryzykiem nowego koronawirusa (COVID-19)

Bardzo ważne w zarządzaniu kryzysowym jest podejmowanie odpowiednich działań w celu przywrócenia stanu równowagi sprzed wystąpienia epidemii. Każda osoba, u której wystąpił co najmniej jeden z wymienionych objawów ostrej infekcji układu oddechowego (gorączka, kaszel, duszność) należy do „Grupy A” kryterium klinicznego. „Grupa B” nie wymaga spełnienia kryterium epidemiologicznego. Należą do niej osoby hospitalizowane z objawami ciężkiej infekcji układu oddechowego bez stwierdzenia innej etiologii w pełni wyjaśniającej obraz kliniczny lub osoby w nagłym stanie zagrożenia życia lub zdrowia z objawami niewydolności oddechowej. Kryteria laboratoryjne (wykryte przy pomocy badań laboratoryjnych) dzielą się na: „Kryteria laboratoryjne przypadku potwierdzonego” – wykrycie kwasu nukleinowego SARS-CoV-2 z materiału klinicznego potwierdzone badaniem molekularnym ukierunkowanym na inny obszar genomu wirusa, oraz „Kryteria laboratoryjne przypadku prawdopodobnego” – dodatni wynik molekularnego testu w kierunku obecności koronawirusów lub niejednoznaczny wynik badania wykrywającego kwas nukleinowy COVID-19. Kryterium epidemiologicznym podlegają osoby, u których w okresie 14 dni przed wystąpieniem objawów spełniało się co najmniej jedno z kryteriów: przebywały lub powróciły z obszaru, w którym występuje też lokalna lub o małym stopniu rozpowszechnienia transmisja COVID-19 lub miały bliski kontakt z osobą, u której stwierdzono zakażenie. Podejrzenie przypadku występuje u osoby, kryterium kliniczne grupy A bez stwierdzenia innej etiologii w pełni wyjaśniającej obraz kliniczny lub spełniająca kryterium kliniczne grupy A oraz kryterium epidemiologiczne nr 2 lub 3 lub spełniająca kryterium kliniczne grupy B. Przypadek prawdopodobny występuje u osoby, która spełnia kryteria podejrzenia przypadku oraz kryteria laboratoryjne przypadku prawdopodobnego.

go. Przypadek potwierdzony dotyczy każdej osoby spełniającej kryteria laboratoryjne przypadku potwierdzonego [GIS, 2020].

Rola i zadania służb, inspekcji, straży i jednostek wojskowych podczas stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii

Ważną rolę w trakcie wystąpienia zagrożenia epidemicznego odgrywają służby, inspekcje, straże oraz odpowiednie struktury wojska. To właśnie one mają bezpośredni kontakt z osobami zarażonymi i są na pierwszej linii walki z zagrożeniem.

Zasadnicza rola w sytuacji zagrożenia epidemicznego spoczywa na Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Sprawuje ona kontrole i nadzór nad warunkami higieny w różnych dziedzinach życia. Gromadzi ona również m.in. dane epidemiologiczne dotyczące niektórych chorób oraz wydaje decyzje m.in. w zakresie chorób zawodowych. Jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami: higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny radiacyjnej, higieny procesów nauczania i wychowania oraz higieny wypoczynku i rekreacji. Państwowa Inspekcja Sanitarna podlega Ministrowi Zdrowia. Tą instytucją kieruje Główny Inspektor Sanitarny jako centralny organ administracji rządowej. Wykonuje on swoje zadania przy pomocy Głównego Inspektoratu Sanitarnego. Zadaniem urzędu jest także inicjowanie i nadzorowanie czynności administracji rządowej zmierzających do zapobiegania i minimalizacji negatywnych skutków zdarzeń dotyczących zdrowia publicznego. GIS w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego ma prawo wydawania organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej poleceń dotyczących podejmowania działań zapobiegawczych, wykonywania czynności kontrolnych oraz prawo uzyskiwania informacji o sposobie realizacji zadań urzędu w tym zakresie [Dz.U.2019.0.59]. W sytuacji uzyskania danych lub innych informacji o podejrzeniach lub przypadkach zakażeń, zachorowań lub zgonów z powodu choroby zakaźnej państwowy powiatowy inspektor sanitarny lub państwowy graniczny inspektor sanitarny niezwłocznie weryfikuje uzyskane informacje Następnie przeprowadza dochodzenie epidemiologiczne oraz w razie potrzeby, podejmuje czynności mające na celu zapobieganie i zwalczanie szerzenia się zakażeń na tę chorobę [Dz.U.2019.0.1239]. Główny Inspektor Sanitarny opracował zasady postępowania epidemiologicznego i medycznego w związku z ryzykiem zawleczenia na obszar Polski nowego koronawirusa [GIS,2020]. Według tych zaleceń:

- osoba, u której występują objawy takie jak go-

rączka, kaszel i duszności, która w okresie 14 ostatnich dni przebywała na obszarze utrwalonej transmisji wirusa lub miała kontakt z osobą zarażoną powinna być poddana ocenie medycznej w Szpitalu Zakaźnym. Jeżeli zespół medyczny uzna, że osoba musi zostać poddana hospitalizacji, w tym momencie zawiadamia o tym stację sanitarno-epidemiologiczną. Natomiast, jeżeli pacjenta poddano hospitalizacji lub hospitalizację zakończono przed upływem 14 dni od narażenia, taka osoba zostaje objęta nadzorem przez stację. Następnie taka osoba zostaje zakwalifikowana do jednej z trzech grup („Grupa 1” – ograniczenie aktywności społeczno – zawodowej na 14 dni; „Grupa 2” – ograniczenie kontaktów społecznych; lub „Grupa 3” – samokontrola stanu zdrowia przez osobę przez 14 dni od narażenia), w trakcie których wyczekuje się na wystąpienie objawów zarażenia. Jeżeli objawy nie wystąpią, następuje zakończenie nadzoru przez stację sanitarno – epidemiologiczną. Natomiast, jeżeli skutki zarażenia występują, uruchamiany jest po raz kolejny proces związany z oceną medyczną i hospitalizacją. [GIS,2020]

- osoba, u której nie występują objawy, która w okresie 14 ostatnich dni przebywała na obszarze utrwalonej transmisji wirusa lub miała kontakt z osobą zarażoną, powinna powiadomić o tym stację sanitarno – epidemiologiczną. Następnie taka osoba zostaje zakwalifikowana do odpowiedniej grupy (1, 2, lub 3) i w tym czasie dokonuje się odpowiedniej diagnozy, czy zakończyć postępowanie przez stację, czy kontynuować dalsze badania. [GIS,2020]

Na bezpośredni kontakt z osobami zarażonymi mogą być narażeni strażacy. Państwowa Straż Pożarna jest to zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja. Została ona utworzona w celu walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami [Dz.U. z 2019 r. poz. 1499]. Nad sprawnym funkcjonowaniem PSP czuwają kolejno Komendant Główny PSP, Komendanci Wojewódzcy PSP, Komendanci Miejski/ Powiatowi oraz dowódcy JRG. Komendant Główny PSP jest organizatorem krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Ten system ma na celu ochronę życia, zdrowia oraz mienia podczas: walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwa technicznego, ratownictwa chemicznego, ratownictwa ekologicznego oraz ratownictwa medycznego. Do zadań straży pożarnej należy: rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń, organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń,

wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych [Dz.U. z 2019 r. poz. 1499]. Z badań, które są przeprowadzane przez Główny Urząd Statystyczny wynika, że Polacy coraz większym szacunkiem darzą strażaków. Praca strażaka określana jest jako zawód wysokiego ryzyka, ale także wysokiego zaufania społecznego [GUS,2015].

Komenda Główna Policji jest to jednostka organizacyjna Policji, przy pomocy której Komendant Główny Policji realizuje zadania określone w ustawach. Komendant Główny Policji jest centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Podlega on ministrowi spraw wewnętrznych. Do głównych zadań Policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia, ochrona bezpieczeństwa i porządku, zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, w transporcie i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach, wykrywanie i ściganie sprawców przestępstw i wykroczeń oraz nadzór nad strażami gminnymi/miejskimi oraz nad innymi specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami [Dz.U. z 2020 r. poz. 360]. Działania podejmowane w celu wykonania zadań w sytuacjach kryzysowych są realizowane w fazach: zapobiegania, przygotowania, reagowania oraz odbudowy [Dz. U. z 2017 r. poz. 2067]. W sytuacji wystąpienia zagrożenia chorobą zakaźną do zadań policji należy: współpraca i wymiana informacji z organami administracji publicznej i innymi instytucjami właściwymi do działań w sytuacjach zwalczania skutków wystąpienia chorób zakaźnych, zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w ruchu drogowym w rejonie prowadzonych działań, w tym wyznaczenie objazdów, izolacja zagrożonego terenu, egzekwowanie przestrzegania zakazów i nakazów obowiązujących w wyznaczonej strefie, udzielanie pomocy w transporcie organizowanym przez inspekcję, m.in.: pilotaż podczas przewozu próbek materiału zakaźnego do badań oraz realizacja zadań procesowych związanych z zaistniałym zdarzeniem (m.in.: ustalanie danych ofiar, osób poszkodowanych, sprawców, świadków)[KGP, 2017]. Zarówno policja, jak i straż pożarna muszą stosować się do odpowiednich wytycznych, w sytuacji ujawnienia podejrzenia zagrożenia wirusowego np. COVID-19. Funkcjonariusz w sytuacji rozmowy lub podejmowania jakichkolwiek działań z osobą podejrzaną o zarażenie lub zarażoną, powinien zachować szczególne środki ostrożności: założyć maseczkę ochronną, rękawiczki i okulary oraz zachować wyznaczoną odległość. W następnej kolejności powinien poinformować odpowiednie służby sanitarne oraz

podjąć wszelkie czynności, by osoba zarażona nie oddalała się. W przypadku braku podporządkowania się osoby podejrzanego, należy użyć środka przymusu bezpośredniego. Należy zawsze po takiej interwencji dezynfekować dokładnie ręce. Funkcjonariusz dyżurny jednostki organizacyjnej powinien niezwłocznie powiadomić Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego oraz przekazać listę osób, które miały kontakt z osobą zarażoną.

Gdy osoba nie chce poddać się przymusowej kontroli temperatury np. na lotnisku, Straż Graniczna ma obowiązek zastosowania środków przymusu bezpośredniego. Lekarz może zwrócić się do Policji lub Straży Granicznej o pomoc w zastosowaniu, przez pracownika służby medycznej, środka przymusu bezpośredniego. Wszyscy funkcjonariusze biorący udział w interwencji, podlegają nadzorowi epidemiologicznemu [KGPSP,2020].

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej to siły i środki wydzielone przez Polskę do zabezpieczenia jej interesów i prowadzenia walki. Są one podstawowym elementem systemu obronnego państwa, przeznaczonym do skutecznej realizacji polityki bezpieczeństwa i obrony. Zgodnie z obowiązującą Strategią Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Siły Zbrojne RP utrzymują gotowość do realizacji trzech rodzajów misji: zagwarantowanie obrony państwa i przeciwstawienie się agresji, udział w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i operacjach humanitarnych, wspieranie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomoc społeczeństwu. Odgrywają one też bardzo ważną rolę w sytuacjach kryzysowych, takich jak np. klęski żywiołowe. Wojsko jest przygotowane na wdrożenie planów wsparcia administracji publicznej zgodnie z Planem Zarządzania Kryzysowego Resortu Obrony Narodowej. Przedstawia on zasady działania jednostek wojskowej służby zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek pionu sanitarno-epidemiologicznego, osłony przeciwepidemicznej i osłony przeciwezootycznej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Za planowanie i dowodzenie wojskami wydzielonymi do wsparcia administracji rządowej i samorządowej w przypadku wystąpienia niemilitarnych sytuacji kryzysowych odpowiada Dowództwo Operacyjne RSZ. W zakresie zabezpieczenia sanitarnohigienicznego i osłony przeciwepidemicznej w resorcie obrony narodowej funkcjonują podległe Dyrektorowi Departamentu Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowe Ośrodki Medycyny Prewencyjnej (WOMP) w Bydgoszczy, Gdyni, Krakowie, Modlinie i Wrocławiu, które w swoich strukturach posiadają między innymi Zespoły Reagowania Epidemiologicznego oraz Zespół Laboratoryjny. W skład każdego Zespołu Reagowania Epidemiologicznego

wchodzi: Sekcja Ewakuacji Medycznej - do zadań której należy między innymi specjalistyczna ochrona osób porażonych skutkami działania broni masowego rażenia i nadzór nad ewakuacją medyczną; Sekcja Rozpoznania Biologicznego która jest mobilnym elementem strukturalnym WOMP. Ma za zadanie wstępne rozpoznawanie czynników zagrożeń biologicznych, pobieranie próbek i transport materiału zakaźnego do laboratorium referencyjnego; Sekcja Dezaktywacyjno-Dekontaminacyjna do zadań której należy dekontaminacja ludzi i sprzętu w rejonie działania. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stanowią istotny element systemu bezpieczeństwa narodowego, z tą zasadniczą różnicą, iż ich użycie traktuje się jako środek ostateczny.

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB) to państwowa jednostka budżetowa podległa Prezesowi Rady Ministrów. Do podstawowych zadań RCB należy dokonywanie pełnej analizy zagrożeń, w oparciu o dane uzyskiwane ze wszystkich możliwych „ośrodków kryzysowych” funkcjonujących w ramach administracji publicznej oraz w oparciu o dane od partnerów międzynarodowych. Ponadto do zadań RCB należy opracowywanie optymalnych rozwiązań pojawiających się sytuacji kryzysowych, a także koordynowanie przepływu informacji o zagrożeniach. Zostało utworzone na mocy ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 o zarządzaniu kryzysowym [Dz.U. 2007 Nr 89 poz. 590]. Powstanie RCB porządkuje funkcjonowanie zespołów właściwych w sprawach zarządzania kryzysowego, utworzonych na podstawie przepisów regulujących funkcjonowanie organów administracji publicznej w przypadku stanu klęski żywiołowej. Stan klęski żywiołowej to według ustawy jeden z trzech obowiązujących w Polsce stanów nadzwyczajnych. Oprócz niego, może zostać wprowadzony stan wojenny i wyjątkowy [Dz.U. 2002 nr 62 poz. 558]. Ogłoszenie stanu klęski żywiołowej może wiązać się z ograniczeniem niektórych praw i swobód obywatelskich. Stan klęski żywiołowej może być wprowadzony przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia na wniosek właściwego wojewody lub z własnej inicjatywy. Celem tego stanu jest zapobieżenie skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej, oraz ich usunięcie. Stan klęski żywiołowej może być wprowadzony na obszarze, na którym wystąpiła klęska, a także na obszarze, na którym wystąpiły lub mogą wystąpić jej skutki. Wprowadza się go na czas oznaczony, niezbędny dla zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia, nie dłuższy niż 30 dni. W okresie 90 dni od dnia zakończenia stanu klęski żywiołowej nie mogą się odbyć wybory ani referendum. Stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej w Polsce miał zostać wprowadzony po to, by przesunąć

datę wyborów prezydenckich, które miały się odbyć 10 maja 2020 roku. Chcieli tego politycy opozycyjni, jednak przedstawiciele partii rządzącej twierdzili, że wystarczające kompetencje do radzenia sobie z koronawirusem daje wprowadzony stan epidemii, a ogłoszenie stanu wyjątkowego lub klęski żywiołowej wiązałoby się ze znacznym ograniczeniem swobód obywatelskich.

Zadania administracji publicznej, pracodawcy w przypadku wystąpienia niebezpiecznej choroby zakaźnej i zagrożeń bioterrorystycznych

Kluczowa rola w przypadku wystąpienia epidemii może należeć do konkretnych organów administracji publicznej. Minister zdrowia może zlecić szpitalom, oddziałom zakaźnym lub poradniom i punktom konsultacyjnym zadania z zakresu ochrony zdrowia publicznego. Mogą to być zadania, które mają na celu całodobowe wykonywanie świadczeń na rzecz zdrowia, przechowywanie zapasów produktów leczniczych, środków ochrony osobistej, monitorowanie oraz zapewnienie transportu sanitarnego. W celu zapewnienia ochrony przed zakażeniami i chorobami wojewoda sporządza wojewódzki plan działania na wypadek wystąpienia epidemii [Dz.U. 2008 nr 234 poz. 1570]. Plan ten obejmuje: charakterystykę potencjalnych zagrożeń dla życia lub zdrowia mogących wystąpić na obszarze województwa, wykaz ośrodków leczniczych na terenie województwa, liczbę osób, które mogą być poddane leczeniu, izolacji lub kwarantannie w szpitalach oraz listę osób, które mogą być skierowane do zapobiegania dalszemu rozwojowi epidemii. Wojewoda ma obowiązek podania planu do publicznej informacji. Przykład takiego planu, sporządzonego dla województwa wielkopolskiego, znajduje się na stronie Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu [Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu, 2016]. Plan jest przygotowywany i aktualizowany na podstawie danych i informacji uzyskanych z jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów leczniczych i innych dysponentów obiektów użyteczności publicznej. Można w nim znaleźć np. informacje odnośnie rozmieszczenia na obszarze województwa zakładów opieki zdrowotnej i innych obiektów użyteczności publicznej, które mogą zostać przeznaczone do leczenia, izolowania lub poddawania kwarantannie (Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. Józefa Strusia z Zakładem Opiekuńczo-Lecznym), znaczenie podstawowych pojęć, które są związane z epidemią, procedury reagowania kryzysowego i realizacji zadań, wykaz laboratoriów dokonujących badań w kierunku rozpoznania chorób zakaźnych, przeciwepidemiczną rezerwę materiałową Wojewody Wielkopolskiego oraz roz-

mieszczenie indywidualnych noszy izolacyjnych na terenie województwa. Wojewoda ma prawo ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub epidemii na obszarze mu podlegającym. Minister zdrowia oraz wojewoda mogą nałożyć obowiązek poddania się szczepieniom ochronnym, ograniczyć sposoby poruszania się, sprzedaż określonych artykułów oraz zakaz organizowania imprez masowych. W celu zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych, minister zdrowia może polecić Agencji Rezerw Materiałowych udostępnienie niezbędnego asortymentu rezerw strategicznych. W celu przestrzegania obowiązujących przepisów, należy podjąć środki, które będą karać osoby nieprzestrzegające ustawionych obostrzeń. Mogą to być następujące kary finansową: kara pieniężna w wysokości od 5000 zł do 30 000 zł, 10 000 zł do 30 000 zł, 5000 zł do 10 000 zł [Dz.U. 2008 nr 234 poz. 1570].

Zagrożenie spowodowane koronawirusem może wywoływać wiele niepewności u większości pracodawców. Często starają się oni analizować samodzielnie, jakie prawa i obowiązki im przysługują. Ustawa o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych niestety niewiele w tym zakresie wyjaśnia. W praktyce przesądza tylko o tym, że pracodawca ma prawo polecić pracownikowi wykonywanie pracy zdalnej w celu przeciwdziałania koronawirusowi. Pracodawca musi podjąć działania organizacyjne, które spowodują zmniejszenie ryzyka wystąpienia choroby np. wstrzymać delegacje służbowe i zapewnić w miejscu pracy środki ochrony indywidualnej. W przypadku pracownika, u którego występuje podejrzenie zakażenia się, pracodawca ma możliwość skierowania go na badania profilaktyczne, celem potwierdzenia lub wykluczenia zakażenia. Możliwość wykonania tych badań odbywa się na zasadach podobnych do medycyny pracy, a więc na koszt pracodawcy. Jeżeli pracownik został zwolniony od konieczności wykonywania pracy z konieczności osobistego sprawowania opieki nad dziećmi może złożyć wniosek o wypłatę zasiłku w wysokości 80% podstawy wymiaru zasiłku. Może mu przysługiwać także indywidualny rozkład czasu pracy, a także jego skrócenie. Opisane działania mogą pomóc pracodawcom w zarządzaniu pracownikami i przedsiębiorstwami w dobie kryzysu związanego z zagrożeniem koronawirusem. [Guza, 2020]. W zależności od czasu trwania sytuacji zagrożenia, nie można wykluczyć, iż sytuacja zmusi pracodawców do podejmowania dalszych działań, w tym dotyczących struktury zatrudnienia. Jednak należy zauważyć, że pracownicy to najważniejszy element każdego przedsiębiorstwa.

Odpowiedzialność indywidualna, profilaktyka, środki ochrony osobistej, procedury postępowania

Wirusy, a zwłaszcza choroba COVID-19, mogą przenosić się bardzo szybko z człowieka na człowieka. W przypadku nowego wirusa droga zarażenia jest niezwykle prosta. Przenoszony jest on drogą kropelkową, co sprawia, że odsetek zarażonych wzrasta bardzo szybko. Narażony na zachorowanie jest praktycznie każdy. W celu zaprzestania rozprzestrzeniania się tej choroby należy stosować wiele środków ochrony osobistej. Na stronie Głównego Inspektoratu Sanitarnego oraz Ministerstwie Zdrowia można znaleźć powszechnie uznane zalecenia, które mogą powstrzymać koronawirusa. Zalecane jest zachowanie bezpiecznej odległości od rozmówcy oraz częste i dokładne mycie rąk. Należy pamiętać o myciu rąk wodą z mydłem, a jeśli nie ma takiej możliwości to dezynfekować je płynami/żelami na bazie alkoholu. Podczas kichania należy zakrywać nos i usta. Ponieważ dłonie mają styczność z wieloma powierzchniami, które potencjalnie mogą być ogniskiem wirusa, to należy unikać dotykania nimi oczu i nosa. Początkowo, według WHO noszenie maseczek nie było rekomendowane, ale wraz z rozwojem sytuacji większość państw zaleca taki środek ostrożności. Polska dnia 16 marca wprowadziła obowiązek zakrywania ust maseczką lub szalikiem. Mogą to być maseczki FFP3 lub FFP2, ale też może być zwykła chirurgiczna. W celu zmniejszenia rozprzestrzeniania się wirusa rząd ogłasza coraz to większe restrykcje. Restrykcje z dnia 01.04.2020 r. wprowadzały: ograniczenie w przemieszczaniu się, zakaz wychodzenia nieletnich na ulicę bez opieki osoby dorosłej, ograniczenia w wydarzeniach o charakterze religijnych – w kościołach może przebywać maksymalnie 5 osób, graniczenia w funkcjonowaniu galerii handlowych i wielkopowierzchniowych sklepów budowlanych, zawieszenie działalności zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, zakaz korzystania z parków, lasów, plaż, bulwarów, promenad i rowerów miejskich; zamknięcie restauracji oraz ograniczenia dotyczące liczby osób w sklepach, na targach i na poczcie. Zamknięte zostały szkoły, przedszkola, żłobki i uczelnie wyższe. Bardzo ważnym obostrzeniem był zakaz przekraczania polskiej granicy (prawo do przekraczania polskiej granicy mieli nadal m.in. obywatele RP, cudzoziemcy, którzy są małżonkami albo dziećmi obywateli RP, osoby posiadające prawo stałego lub czasowego pobytu na terenie RP lub pozwolenie na pracę). Wielu ekspertów twierdzi, że nawet jeśli uda się wyeliminować wirusa na tyle, by przestał być zauważalny, konieczne będzie monitorowanie sytuacji, bo nawrót epidemii może nastąpić nawet w 2024 roku [Dziennik Gazeta Prawna, 2020]. Jak zaznacza jednak szef amerykańskiego Centrum Kontroli i Prewencji

Chorób Robert Redfield, środki te są „jedną z najskuteczniejszych broni” przeciwko koronawirusowi.

Ocena aktualnej sytuacji w stanie zagrożenia epidemicznego w miejscu zamieszkania

Przedmiotem analizy jest sytuacja epidemiczna w gminie Nowe Miasto nad Wartą, która znajduje się w powiecie średzkim. Według danych z dnia 17.04.2020 r. gmina legitymowała się bardzo niskim wskaźnikiem. Natomiast w całym powiecie poddanych kwarantannie było 127 osób, 15 było objętych nadzorem epidemiologicznym, a jedna osoba została zrażona [PZZK, 2020]. W całej gminie rozdawano bezpłatne maseczki wielokrotnego użytku, dwuwarstwowe oraz wykonane z bawełny. Wójt na stronie internetowej urzędu zamieszczał wiele praktycznych apeli do mieszkańców, by nie spotykać się np. na działkach ogrodowych oraz unikać wychodzenia z domu.

Ośrodek Pomocy Społecznej uruchomił specjalistyczną pomoc psychologiczną dla osób poszukujących wsparcia psychologicznego w związku z obecną sytuacją epidemiologiczną w naszym kraju. Starosta Powiatowy koordynował pracę wolontariuszy, którzy szyli i roznosili maseczki do miejscowych szpitali. Za ich życie odpowiadała grupa „Środa szyje maseczki ochronne”. Zakup materiału potrzebnego do ich powstania został sfinansowany przez: Starostwo Powiatowe w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej oraz członka Zarządu Powiatu. W tej kryzysowej sytuacji sesja rady powiatu odbyła się on-line. Dla wszystkich sołtysów gminy Środa Wielkopolska pracownicy Starostwo Powiatowe przygotowały pakiety ochronne: maseczkę, rękawiczki, przyłbicę. Sołtysi również wspierali akcję „Maseczka w każdym domu” i w ramach wolontariatu dostarczali maseczki w swoich sołectwach. Ludzie nie grupowali się, tylko realizowali potrzeby niezbędne do funkcjonowania. Ruch uliczny był z dnia na dzień znacznie mniejszy. Jedynym zastrzeżeniem, które należy skierować do osób czuwających nad naszym bezpieczeństwem jest to, że miejscowa jednostka policji nie była zbyt aktywna. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być fakt, że lokalny posterunek policji, jest bardzo mały i dysponuje niewielką liczbą funkcjonariuszy oraz potrzebnych sprzętu.

Wnioski i rekomendacje

W mojej ocenie w obliczu światowej pandemii najważniejsze słowa to bezpieczeństwo i odpowiedzialność. Należy podejmować wszystkie niezmiernie kroki, żeby bezpieczeństwo zdrowotne Polaków, czy też innych obywateli było utrzymane. Rządzący muszą wykazać się niezwykłą odpowiedzialnością i skupić się na zmniejszeniu dobowej liczby zachorowań oraz zgo-

nów. Konkretnie działania powinny być podejmowane jak najszybciej z uwzględnieniem dobra państwa. Informacje o rzeczywistym stanie zagrożenia muszą być przekazywane zgodnie ze stanem faktycznym. Minister zdrowia, który w tym czasie odgrywa najważniejszą rolę musi udowodnić, że powierzone mu stanowisko odzwierciedla jego umiejętności. Służby, inspekcje oraz straża muszą wykonywać swoje obowiązki z wielką dokładnością i pilnować, by wśród obywateli przestrzegane były nowe obostrzenia. Między funkcjonariuszami tych służb musi dochodzić do wzajemnej współpracy. Zamykając różne obszary życia społecznego rząd musi zapewnić najbardziej dotkniętym obszarom gospodarki określony pakiet socjalny, by po pandemii społeczeństwo mogło normalnie funkcjonować. Personel medyczny, który znajduje się na pierwszej linii frontu powinien być możliwie najlepiej zabezpieczony na działanie wirusa. Nie można dopuścić, by w tej sytuacji obywatele zostali pozostawieni sobie sami, ponieważ niemiałby kto ich leczyć. W celu zdiagnozowania choroby należy wykonywać jak najwięcej testów na obecność koronawirusa. Testy powinny być powszechnie dostępne, ponieważ każdy obywatel w kraju powinien mieć możliwość zbadania się. Takie działania spowodowałyby to, że nie narażalibyśmy nieświadomie swoich bliskich na zarażenie się. Jeżeli dużo osób przechodzi infekcją bezobjawowo i nie zgłasza się do SANEPIDu a my nie testujemy wszystkich, to możemy mieć do czynienia z niedoszacowaną liczbą zakażonych. Stopniowe „odmrażanie” gospodarki może być kluczowym działaniem, ale też może spowodować kolejną falę zachorowań. W takim okresie należy analizować obecną sytuację i obserwować krzywą zachorowań. Jeżeli będzie ona wzrastać powinno się jak najszybciej wznović obostrzenia, by nie spowodować kolejnego kryzysu. Epidemia może współistnieć wśród nas przez kilka lat, ale istotne jest to, by umieć z nią żyć. W tym okresie trzeba zachować jak największą czujność, ponieważ nie można dopuścić do ponownego rozwoju sytuacji kryzysowej. Jeżeli każdy z nas ograniczy liczbę spotkań w tym czasie, przełoży się to na wiele uratowanych istnień.

BIBLIOGRAFIA

- Bober, B., 2016. Bezpieczeństwo zdrowotne jako istotny komponent bezpieczeństwa państwa.
- Konieczny, J., 2016. Bezpieczeństwo zdrowia publicznego w zagrożeniach środowiskowych. Wyd. UAM.
- Główny Inspektorat Sanitarny, 2020. Definicja przypadku na potrzeby nadzoru nad zakażeniami ludzi nowym koronawirusem SARS-CoV-2 [online]. Warszawa. Dostęp w: <https://gis.gov.pl/aktualnosc/definicja-przypadku-na-potrzeby-nadzoru-nad-zakazeniami-ludzi-nowymkoronawirusem-sars-cov-2/> [Dostęp: 19.04.2020].
- Główny Inspektorat Sanitarny, 2020. Zasady postępowania epidemiologicznego i medycznego w związku z ryzykiem zawleczenia na obszar Polski nowego koronawirusa (SARS-CoV-2) Aktualizacja* na dzień 14 lutego 2020 r. [online]. Warszawa. Dostęp

w: <https://gis.gov.pl/aktualnosc/zasady-postepowania-z-osobami-podejrzanyimi-o-zakazenie-nowym-koronawirusem-2019-ncov/> [Dostęp: 19.04.2020].

Komenda Główna Policji, 2017. Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych [online]. Warszawa. Dostęp w: <http://isp.policja.pl/isp/aktualnosc/prawo/11967,Zarządzenie-nr36-Komendanta-Głównego-Policji-z-dnia-14-listopada2017-r.html> [Dostęp: 18.04.2020].

Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 2020. Procedura postępowania w stosunku do osoby podejrzanej o COVID-19 lub z potwierdzonym jej rozpoznaniem [online]. Warszawa. Dostęp w: https://www.straz.gov.pl/Koronawirus/Procedura_postepowania_w_stosunku_do_osoby_podejrzanej_o_COVID_19 [Dostęp: 18.04.2020].

Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu, 2016. Wojewódzki plan działań na wypadek wystąpienia epidemii [online]. Poznań. Dostępny w: <https://www.poznan.uw.gov.pl/wojewodzki-plan-dzialan-na-wypadek-wystapienia-epidemii> [Dostęp:19.04.2020].

Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego, 2020. Komunikat Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego [online]. Środa Wielkopolska. Dostępny w: <http://www.powiatsredzki.pl/powiatsredzki/pl/powiat/aktualnosc2/aktualnosc/komunikat-powiatowego-zespołu-zarządzania-kryzysowego-z-16-kwietnia-2020-roku.html> [Dostęp: 19.04.2020].

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1499).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. (Dz.U. z 2020 r. poz. 360).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U.2019.0.1373).

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. 2008 nr 234 poz. 1570).

Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U.2019.0.59).

<https://www.straz.gov.pl/rcb.gov.pl/> [Dostęp:19.04.2020]. <https://www.policja.pl/> [Dostęp:19.04.2020]. <https://gis.gov.pl/> [Dostęp:19.04.2020].

O AUTORZE

Patryk Goliński

[patgol8@st.amu.edu.pl]

Student drugiego roku na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zainteresowania: prawo, polityka oraz sport.

© All rights reserved

Designed by dr Leonard Dajerling
kontakt@dajerling.pl